

SLOVENSKI NAROD

UREDNIŠTVO, UPRAVA IN INŠERATNI ODELEK:
LJUBLJANA, PUCCINJEVA UL. 5
TELEFON 8T. 31-22, 31-23, 31-24, 31-25 in 31-26.

PONEDELJSKA IZDAJA „JUTRA“

IZHAJA VRAK PONEDELJEK KOT PONEDELJSKA
IZDAJA „JUTRA“

Die deutsche Front bei Aachen in unerschütterter Abwehr

Englische Angriffe in Südostholland abgewiesen — Hartnäckige Verteidigung und Gegenangriffe in Lothringen — Andringender Feind südlich Metz zurückgeworfen — Auch an der Burgundischen Pforte erfolglose Feindangriffe — Neuer Ansturm der Sowjets in Mittelungarn abgewehrt

Aus dem Führerhauptquartier, 19. Nov. DNB. Das Oberkommando der Wehrmacht gibt bekannt:

Unsere Truppen verteidigten in Südostholland das Vorfeld der Maas-Stellungen und wiesen vor dem Brückenkopf Roermond stärkere englische Angriffe ab.

Auch am dritten Tage der Schlacht bei Aachen hielt unsere Front unerschütterter dem feindlichen Ansturm stand. Zwar gelang es den während des ganzen Tages angreifenden nordamerikanischen Divisionen, im Kampfgebiet von Geilenkirchen an einigen Stellen in unsere Kampfzone einzudringen, die Maase der Angreifer wurde jedoch insbesondere bei Würselen und Stolberg schon kurz nach Verlassen ihrer Ausgangsstellungen durch zusammengefasste Abwehrtruppen zerschlagen. 45 nordamerikanische Panzer wurden gestern durch unsere Abwehr vernichtet.

Im Raum von Metz behaupteten sich unsere Besatzungstruppen im tapferen Aushalten. Hart südlich der Stadt warfen sie den andringenden Feind zurück. An den durch Lothringen verlaufenden Stellungen stehen Panzer und Grenadiere im Gefecht mit den aus breiter Front vorgehenden Nordamerikanern. Bei eigenen Gegenangriffen im Raum von Mörchingen wurden 250 Gefangene eingebracht.

Zwischen dem Rhein-Manner-Kanal und Badonvillers wurden erneut angreifende nordamerikanische Regimenter nach geringen Bodengewinn wieder aufgefangen. An der Burgundischen Pforte schloß sich der Feind Montbéliard und an der Schweizer Grenze stärkere feindliche Angriffe.

Das Artilleriefeuer im Bereich unserer Festungen im Westen steigerte sich. Die Besatzung von St. Nazaire zerschlug einen Vorstoß des Gegners gegen ihre Ostfront.

Unsere schnellen Kampf- und Schlachtflugzeuge belegten einen Nachschubstützpunkt im Raum von Aachen mit zahlreichen Bomben. Brände und Explosionen wurden beobachtet.

Der Großraum von London und Antwerpen lagen erneut unter stärkeren Fernbeschuss.

In Mittelitalien warfen Gebirgsschützen den Feind aus einer Einbruchsstelle in den Bergen von Galliano. An der gesamten übrigen Front beschränkten sich die Kämpfe auf beiderseitige gewaltsame Aufklärung, bei der wir zahlreiche Gefangene einbrachten.

Auf dem Balkan traten die Bulgaren zu starken Angriffen im Raum östlich Priština-Mitrovica an. Sie wurden abgewiesen. Angriffe von Bandenkräften im Raum von Mostar scheiterten unter blutigen Verlusten für den Feind. In Kroatien wurden neuerdings mehrere Bandengruppen zerschlagen.

In Mittelungarn blieb dem Feind auch am siebenten Tage der Abwehrschlacht der in neuen Grossangriffen erstrebte Durchbruch versagt. In hartem Ringen wurden die auf breiter Front angreifenden sowjetischen Panzer- und Infanterieverbände abgewehrt. Einbrüche östlich Budapest und südlich Miskolc sofort wieder abgewehrt. Unserer Abwehr fielen erneut 21 feindliche Panzer zum Opfer. An der Duklapasstrasse scheiterten zusammengefasste Angriffe der Bolschewisten.

Gegen die Landfront der Halbinsel Sworbe traten die Sowjets mit überlegenen Infanterie und Panzerkräften und von Schiffsartillerie unterstütz zum Angriff an. Leichte deutsche Seestreitkräfte griffen erfolgreich in die Kämpfe ein und zerschlugen feindliche Landungsversuche; an der Landfront sind die Kämpfe noch im Gange.

Deutsche U-Boote versenkten Sicherungs- und Unterseebootjagdgruppen fünf Zerstörer und zwei Bewacher. Im Gegensatz zu den von uns streng eingehaltenen Bestimmungen der Genfer Konvention brachten in der letzten Zeit britische Seestreitkräfte wiederholt deutsche Lazarettfahrer auf, nahmen die Verwundeten deutschen Soldaten gefangen und hielten die Schiffe in ägyptischen Häfen wochenlang zurück. Diese Piratenunternehmungen fanden ihre Vollendung, als britische Terrorflieger das deutlich gekennzeichnete Lazarettschiff »Tübingen« am 18. November auf dem Rückmarsch aus Alexandria unter schwerer Verletzung des Völkerrechts mit Bomben und Bordwaffen angriffen und versenkten.

Kampf- und Tiefflieger der Anglo-Amerikaner setzten gestern bei Tage und in den frühen Abendstunden die Terrorangriffe gegen die Zivilbevölkerung fort. Vor allem in den Wohngebieten von Bochum, Münster und Wien entstanden Gebäudeschäden. Bisher wird der Abschuß von 14 feindlichen Flugzeugen gemeldet.

Najdaljši železniški most v Evropi razstreljen Njegove razvaline zapirajo vodno cesto — Doslej največja količina uporabljenega razstreliva

Berlin, 18. nov. Dopoldne 15. novembra je pognal posebni oddelek vojne mornarice v zrak najdaljši železniški most v Evropi, ki veže pri Mördijku preko Hollandsch Diepa južno in srednjo Nizozemsko. S tem je bil obremen prekinjen ladijski promet na tej reki.

Posebni oddelek vojne mornarice je tvorilo 6 moč. Pred oči Britancev in le 180 metrov od sovražnikovega južnega brega je poseben oddelek tako temeljito uničil važni podpornik, da onemogočala nastala, kakih 170 metrov široka vrzel za dalje časa obnovi in ponovno uporabo mostu. Razstrelitev s posebnim preudarkom izbrane podpornika je nadalje dosegla, da so ruševine zasule glavno vazo pot Hollandsch Diepa, tega skupnega izliva Waala in Maase. Zato sovražnik dolgo časa ne bo mogel uporabljati reke za ladijski promet. Še nedavno so si Angličani pri svojem sunku z Zuld Bevelanla prizadevali z vsemi sredstvi, da bi dobili most pri Moordijku nepoškodovan v svojo posest, ker bi bil velikega strateškega pomena za nadaljni napad v smeri proti severu. To se je bilo namreč posrečilo nemškimi posadalcem 1. 1940, sedaj pa Angličani kaj takega niso spravili skupaj. Zato stoji na svojem bregu pred skoro nepremagljivo oviro, širokim rečnim tokom, za katerim stoji nemška obrambna fronta.

Pri razstrelitvi so uporabili prvič v ta namen razstrelilne čolne vojne mornarice, poleg tega pa se mine v težji več ton. Tako so uporabili doslej v zgodovini vojne največjo količino razstreliva za uničenje mostov. Mine so spravili jutraj do izbrane podpornika. Pri tem so bili mostu obeh čolnov skoraj pol ure tik ob mestu kasnejše razstrelitve, ne da bi jih sovražnik opazil. Polovica vojakov je morala skočiti v zimsko mrzlo vodo, da bi dosegla najboljše položaj min, toda, ko so se vračali nazaj, je bilo veselje sprčo dovršite odločilnega dela akcije tako veliko, da niso megle, niti mokrota niti novembarski mraz in niti hula jutranja sapa pregnati zmagovalnega občutka iz njihovih src. Točno ob določeni minuti je vrgla grozovita eksplozija vodo kakih 300 m visoko v zrak. Kamen, deli velikega loka in ogromne količine vode so leteli na vse strani in še daleč tja na kopno.

Z razstrelivom plavajo proti sovražniku

Berlin, 18. nov. Ko je objavil londonski »Times« podrobnosti o nemški vojni, je smatralo vrhovno poveljništvo nemške vojske, da lahko objavi nemški javnosti junaka dejanja teh posebnih edinic vojne mornarice. Mornariški bojni plavalci so nov tip nemškega posamičnega borca. Njihova naloga je pritrjevanje razstreliva na take cilje, ki so daleč na sovražnikovem področju in jih z drugimi sredstvi ni mogoče doseči.

Radijski narednik Bretschneider, ki je izvršil smelo razstrelitev važnih mostov preko Waala, je pravi tip nemškega sportnika. Bil je večkrat nemški mladinski prvak. Sedaj je skromno poročal, kako je dobil s svojo edincio povelje, naj razstrelijo železniški in cestni most preko Waala.

Nemški mornariški bojni plavalci so se oblekli v prvih bojnih črtah v svoje plavalne obleke in plavalne plave, si nadel na glavo gumasta pokrivala in se ob pol 4. jutraj spustili v vodo, ki je imela le 10 stopenj.

Najprej so pustili, da jih je 10 km daleč gural tok reke. Nato so dosegli cestni most, ki je bil razsvetljen in po katerem so vozili sovražnikovi oklopniki in tovorni avtomobili. Nemci so prišli srečno mimo mostu in plavalni naprej proti železniškemu mostu. S pomočjo svetilne bombe, ki jo je odvrlo nemško letalo, so se orientirali. Na stebre mostu so navezali razstrelivo, ki sta ga vlekla po dva in dva moža, nato pa so se zbrali precej izčrpani od svojega boja v strujo, da bi skupno plaval nazaj na izhodnišče.

Ob 5. jutraj so se oddaljili od mosta. Tok vode jih je vendar zadržal in tako je moral Bretschneider poizkušati na lastno pest, da bi prišel zopet nazaj. Okrog 6. ko je bil že daleč stran od mosta, je zaslišal neverjetno detonacijo, v vodi pa ga je udaril močan sunk. To mu je bil dokaz, da so naboji eksplodirali. Plaval je mimo angleških straž, ki so ga prisilile, da je opravil več sto metrov poti pod vodo, mimo čolnov in ladij, dokler ni bil zjutraj prisiljen, da se nekje skrije, ker podnevi ni mogel plavati naprej. Lačen in truden je našel v nekem zalivu ribiški čoln, se oblekel z nekaterimi stvarmi, ki so bile v kabini in z malimi presledki spal do večera. Okrog 20. se je spustil zopet v vodo. Že prej je na čolnu ugotovil, da mora plavati še 36 km. Pustil se je nesti na hrbtno, dokler ni zapazil svetelnih raket, ki so jih vsake četrt ure izstreljevali v orientacijo plavalcev. Končno je šel na kopno in previdno gledal, ali ima pred seboj prijatelje ali sovražnike. Po dolgem času je nagovoril stražo in je odkril, da so njegovi tovariši, ki so ga sprejeli z veseljem vestjo, da je imela njegova skupina uspeh. Železniški most je bil porušen, sovražnik pa je imel, kakor je razvidno iz nizozemskih in angleških radijskih poročil, velike človeške in stvarne izgube.

Roosevelt proti nevtralcem

Stockholm, 19. nov. Kakor javlja agencija »Associated Press«, je izjavil Roosevelt na neki tiskovni konferenci v Washingtonu, da nevtralne države ne bodo imele nobenega mesta na mirovni konferenci.

Veliki admiral Dönitz oboroževalnim delavcem

Berlin, 19. nov. Vrhovni poveljnik vojne mornarice veliki admiral Dönitz je opozoril v nekem nagovoru oboroževalne delavce v nekem nemškem luškem mestu na nedolgovno bojno silo in neupogljivo voljo vojne mornarice, ki vidi svoj najvišji cilj v stalnem napadanju sovražnika ter v zmanjševanju sovražnikove tonaže. Če n. pr. nemške podmornice danes le posamezno dosegajo uspehe, naj sovražnik ve, da bo tudi ta čas minil in la bo »malu čuti ostrejši prijem na vratu. Brezpoščen uspeh pomorske vojne je že v tem, ker je morala Anglija za polovico znižati svoj uvoz, in ker ga bo morala še nadalje omejiti. Posebno pametnim pa bove, je pripomnil veliki admiral, da bo ob danem času dobro poučeni o udarni moči nemške vojne mornarice. Veliki admiral Dönitz je končal z izjavo: »Oboroževalni delavci in pripadniki vojne mornarice imajo samo eno pot: V trdnem zaupanju v vodje prestati vse in se fanatično boriti dalje. Gre za biti ali nebiti, za živeti ali za gredo in v moč. Zgodovina uč, da zmaga le oni, ki je združen s svojimi vodstvom ter hodi trdno, skromno in zvesto svojo pot.

Potopitev nemške bolniške ladje

Berlin, 19. nov. Dne 18. novembra nekoliko pred 8. uro so potopili 4 britanski lovski bombniki na Jadranu zapadno od Pulja nemško bolniško ladjo »Tübingen«, ki je bila jasno označena z znakom Rdečega križa.

Berlin, 19. nov. Nemška bolniška ladja »Tübingen« ki so jo zjutraj 18. novembra napadli in potopili britanski lovski bombniki južnozapadno od Pulja, ni bila le jasno in daleč vidno označena z znakom Rdečega križa, marveč je bila sovražniku vsled večkratnih preiskav v britanskih pomorskih oporiščih na Jadranu dobro znana. V poslednjih štirih mesecih so Britanci ladjo nič manj kakor trikrat ustavili na Jadranu in jo v južnotalijanskih lukah natančno preiskali. Ladjo so vsakekrat natančno preiskali, toda vedno so jo morali zopet izpustiti, ker ni bilo na njej razen posadke in ranjenih nobenih drugih oseb. Vsled tega preiskav, ki so trajale več urah vsed dni, je bila bolniška ladja »Tübingen« ona ladja, na Jadranu, ki so jo Britanci najbolj poznali. Bolniška ladja z znakom Rdečega križa je postala naravnost pojem za Jadran. Če so Britanci kljub tenečnemu poznavanju ladje in kljub trikratnim izkustvom, da vozi ladja samo ranjence, zakrivil sedanj napad, potem je iz tega znova v posebni surovi obliki razvidna brezobzirnost britanskega bojevanja v nasprotju z mednarodnim pravom. Celo z britanske strani se tokrat ne bodo mogli izgovarjati, da ladjo niso poznali. Britanski piloti so jo prav natančno spoznali ali jo kljub daleč vidnemu znaku Rdečega križa poslali na morsko dno.

Trenja v Grčiji

Bern, 17. nov. Grška begunska vlada, ki se je vrnila v Aatene, je odredila razpust podtalnega gibanja do 10. decembra. Gre predvsem za tako zvan ELAS, vojaško organizacijo, ki je politično orodje boljševikov v Grčiji ter nosi ime EAM.

Ta odločba o razpustu je povzročila veliko nevoljo med člani tega gibanja. Na željo Sovjetske zveze je določil Churchill, da je odvisev povratek kralja od ljudskega glasovanja. Zato namerava izvesti Papanou glasovanje po očiščanju Grčije, ker bi sicer lahko izpadlo glasovanje enostransko proti kralju. Voditelji boljševiških skupin so protestirali proti razpustu in so zahtevali, naj bo ljudsko glasovanje čim prej.

Poveljnik ELAS-a »generalni major« Arie Veluchotis je izjavil Reuterjevemu dopisniku, da ELAS ne sme biti razpuščena, ker se, ni zagotovljena svoboda »proti notranjemu sovražniku«. ELAS pa bi rad razpustil svoje čete, če bi razpustili tudi vse ostale oborožene organizacije, vključno grško armado na Bliznjem vzhodu.

Tudi v Grčiji se dogaja sedaj isti proces kakor v Franciji, Belgiji in v Boniniji: Italiji, kjer postajajo tako zване »vlade« vedno bolj brez moči.

Arabci v nemški uniformi

Berlin, 17. nov. Pod naslovom »Arabci v nemški uniformi« posveča »Völkischer Beobachter« oddelku arabskega prostovoljskega zbora, ki se bori v nemški vojski zaimiv članek, v katerem piše, da so se zrušili v tem oddelku najkrajnejši elementi v Evropi živčih Arabcev. Oblekli so jih v nemške uniforme, oborožili z nemškim orožjem in so jih izvezali nemški vojniki. Osebe, ki je izšlo te Arabce, je sestavljeno predvsem iz palestinskih Nemcev, ki dobro razumejo arabski jezik in njihove člove. Spočetka je imel ta prostovoljski oddelak označbe »Nemsko-arabska legija«. Njihov znak je zastava Iraka, ki nekoliko sliči stari zastavi Hedžasa. Znak nosijo na rokavu in ima črno-belo-zeleno in rdečo barvo, v zgornjem delu dve srebrni sedemkraki zvezdi ter arabski napis »Bilad al Arab al Hurrah«, kar se pravi »Svoboda Arabijac.

»Arabski prostovoljski zbor« se je izkazal v borbah v Makedoniji. »Völkischer Beobachter« poudarja zaključeno, da je samo po sebi razumljivo, da se v službi odraja na bliznjem in verske običaje arabskih prostovoljcev.

Sovjetska letala nad Švedsko

Stockholm, 17. nov. Kakor objavlja štab švedske vojske, so preletela štiri sovjetska letala v četrtke dopoldne švedsko mejo v severovzhodnem delu države. Švedsko protiletalsko tolstvo je pričelo streljati, narkar so se letala vrnila v smeri proti Finski.

Nemško bojišče pri Aachnu v neomajni obrambi

Anglieški napadi v južnovzhodni Nizozemski odbiti — Trdovratna obramba in protinapadi v Loreni — Napadajoči sovražnik je bil južno od Metza vržen nazaj — Tudi ob Burgundskih vratih sovražnikovi napadi brezuspešni — Nov sovjetski naval v srednji Madžarski odbiti

Führerjev glavni stan, 19. nov. DNB. Vrhovno poveljništvo oboroženih sil objavlja: Naše čete so branile v južnovzhodni Nizozemski prednje črte postojank ob Massi ter odbile pred predmostjem Roermond močnejše angleške napade.

Tudi tretjega dne bitke pri Aachnu so naše črte neomajno vzdžale sovražnikov naval. Ves dan napadajočim severnoameriškim divizijam se je sicer posrečilo na bojišču pri Geilenkirchenu vdreti na nekaterih mestih v naše bojno črto, glavno napadalcev pa smo še posebno pri Würselenu in Stolbergu razbili z osredotočenim obrambnim ognjem že kmalu nato, ko je zapustila svoje izhodnišne postojanke. Naša obramba je večeraj uničila 45 ameriških oklopnikov.

Na področju Metza so naše posadke hrabro vzdžale. Tik južno od mesta so vrgle nazaj napadajočega sovražnika. Vzdolž postojank v Loreni se borijo oklopniki in grenadirji z Američani, prodirajočimi na široki črti. Med lastnimi protinapadi na področju Mörchingena smo zajeli 250 ujetnikov.

Med prekopom Ren—Marna in Badonvillersom smo ponovno prestregli napadajoče ameriške poike, ki so le malo napredovale. Ob Burgundskih vratih smo na obeh straneh Montbéliarda in ob švicarski meji odbili močnejše sovražnikove napade.

V območju naših trdnjav na zapadu se je ojačil topniški ogenj. Posadka St. Nazaire je razbila nasprotnikov sunek, ki je bil usmerjen proti vzhodnemu bojišču trdnjave.

Naša brza bojna letala so vrgla na neko oskrbovavno oporišče na področju Aachna številne bombe. Opaženi so bili požari in eksplozije.

Velepodročje Londona in Anversa smo ponovno obostreljeval z močnejšim povračilnim ognjem.

V srednji Italiji so vrgli gorski lovci sovražnika iz nekega vdora v gorah pri Galliano. Na vsem ostalem bojišču so se omejevali bolj na obojestranske močne izvidniške akcije, pri katerih smo zajeli številne ujetnike.

Najtrši nemški odpor na zapadu Sovražnikov napad tudi na področju Geilenkirchen—Aachen

Berlin, 18. nov. Med nadaljevanjem težkih bojev v Loreni in na južnem Nizozemskem so se pričeli v četrtke opoldne po težki topniški pripravi in močnih letalskih napadih sovražnikovi napad tudi na področju Geilenkirchen—Aachen. Nasprotnik je naletel na pripravljen nemški četi, ki so se takoj spustile z njim v težke boje. Znova se bjeje borbe za kraje, kjer so se že nekoč izjavili sovražnikovi prebijalni polzskusi. Še ponovi so si neprestano sielili napadi in protisunki.

Prav tako so napadali Američani še naprej na dosedanjih težkih zapadnega bojišča. Na nemškem predmostju ob Maasi, južnovzhodno od Helmdona, so zasedle nemške čete nove postojanke ob Zuidskem prekopu in Maasi. Protikajajočega nasprotnika so krvavo odbile. Borbe se nalajujejo tudi vzhodno od Thionvill. Z oklopniki divizijo podprti pehotni oddelki so nekoliko napredovali, vendar so Nemci ustavili njihove vdore ob zapornih postojankah. Ponovno se jim je posrečilo, da so južno od Siercka napredujoče sovražnikove oklopnike z ognjenimi salvami razbili ali potisnili nazaj. Ob zapadnem krilu predmostja pri Metzu je naletel sovražnik na cesti St. Privat—Metz na najtrši odpor. Njegovi številni napadi so se izjavili v silovitom obrambnem ognju. Dalje proti jugu so vrgli Nemci ob cesti Gravelotte—Metz vdele Američane s protinapadom nazaj. Tako so zopet vzpostavili zvezo z odpornimi gnezdi pri fortu St. Hubertu, ki se je obdržal kljub številnim osredotočenim sovražnikovim napadom. Tudi v južnih črtah pred Metzom je bilo sovražnikovo napredovanje dokaj majhno.

V Italiji in na Balkanu le manjši boji Naraščajoča silovitost obrambne bitke na Madžarskem

Berlin, 18. nov. Sovražnik tudi v srednji Italiji, kjer so postali boji bolj silovitni, ni mogel spraviti bojne črte v gibanje. Razen v zapadnem odseku, kjer so odbili nemški planinski lovci v dolini Serchia krajevne sovražnikove napade, in poleg topniškega boja južno od Bologne, zapadno od Imole in južnovzhodno od Faenze so bili v četrtke le južnovzhodno od Faenze hušji boji, v katerih so udarile nemške čete ob podpori topništva, minometov in oklopnikov z uspešnimi protisunki na sovražnika, ki je prodir v zaščiti umetne megle. Tudi severozapadno od Forlija, na dosedanjem žarišču hudih bojev, in v jadranskem obalnem odseku so se razvili le krajevni spopadi. Tamkajšnji brezuspešni sovražnikovi polzskusi so se izjavili že v obrambnem ognju pred nemškimi stražami.

Enako ni prišlo na Balkanu do nikakega novega razvoja. Nasprotnik poizkusa trenutno okrog Skoplja s sunki od vzhoda in jugozapada razbiti nemške zapornice ob gornjem Vardaru in ob izvirih bolgarske Morave, sprčo odpora nemških zaščitnic in bočnih oporišč pa ni mogel nikjer odločilno napredovati.

Težišče bojev na vzhodnem bojišču je bilo še naprej na Madžarskem, odkoder

Na Balkanu so pričeli Bolgari močno napadati na področju Prištine in Mitrovica. Napade smo odbili. Napadi tolp na področju Mostarja so se izjavili s krvavimi izgubami za sovražnika. Na Hrvaškem smo ponovno razbili več tolovajskih skupin.

V srednji Madžarski sovražnik tudi sedmi dan obrambne bitke kljub novim velenapadom ni dosegel nameravanega prodora. V trdih bojih smo odbili na široki črti napadajoče sovjetske oklopnike in pehotne oddelke ter takoj zopet zajeli vdore vzhodno od Budimpešte in južno od Miskolca. Naša obramba je ponovno uničila 21 sovražnikovih oklopnikov. Ob prelazu Dükli so se izjavili osredotočeni boljševiški napadi.

Proti kopnemu bojišču polotoka Sorve-maa so prelele nadmočne sovjetske pehotne in oklopnike sile ob podpori laziškega topništva v napad. Nemške lahke pomorske sile so uspešno posegle v boje in razbile sovražnikove izkrevne poizkuse v vzhodnem delu polotoka. Na kopnem bojišču so boji še v teku.

Nemške podmornice so potopile v zasčiten in podmornikovski skupinah 5 ruskih in 2 švicarske čolne. V nasprotju z določili ženevske konvencije, ki se jih ni točno držimo, so britanske pomorske sile v p. lednjem času ponovno napadle nemške bojiške ladje, odpelele ranjene nemške vojakove kot ujetnike ter tedne zadrževale te ladije v egiptiških lukah. To piratstvo je doseglo svoj vršek, ko so britanski teroristični letalci 18. novembra s kratkivjo mednarodnega prava z bombami in strojukami napadli in potopili nemško bolniško ladjo »Tübingen«, ki je bila na poti iz Alenandrije ter je bila jasno označena.

Angloameriški boji in nizko letajoči letalci so večeraj podnevi in v zgodnjih večernih urah nadaljevali teroristične napade na civilno prebivalstvo. Predvsem v stanovanjskih okrajih Bochuma, Münstra in Dunaja je nastala škoda na poslopjih. Doselej javljajo sestrelitev 14 sovražnikovih letal.

Nova kršitev švicarske suverenosti

Bern, 18. nov. Ameriški bombniki, ki so že v četrtke večkrat kršili švicarsko nevtralnost, so po uradnih vesteh v petek na tekočem traku skoraj neprestano od 8.46 zjutraj do 15.45 opoldne preletavali švicarsko ozemlje, zlasti področja ob severno-zapadni meji in v kantonu Graubündnu, kjer so imeli alarm.

Naknadno so objavili, da so tuja letala tudi v četrtke odvrkla bombe. »Neue Zürcher Zeitung« poroča, da je padla kakih 200 metrov od vasi Suisanna bomba, ki je poškodovala tudi bližnje cerkev.

Amsterdam, 19. nov. Kakor javlja Reuter iz Washingtona, je izjavil Roosevelt na tiskovni konferenci, da upa, da bo kongres sprejel sklep o uvedbi enoletne vojaške službe za ameriško mladino. Vprašanja, ali se bo raztezala ta dolžnost tudi na mlada dekleta, Roosevelt ni pojasnil.

Od nedelje do nedelje

Pregled najvažnejših dogodkov krajevnih kronik v preteklem tednu

Prvič po več tednih se je jutro davi prebujalo v spremstvu sonca. Jasna noč, v kateri je bilo mogoče opazovati pogosto utrinjanje zvezd, je proti jutru pritiskala z mrazom. Davi je polja in vrtove pobelila močna slana. Od severa je pihal neprijeten veter, ki je razgalil najvišje vrhove Kamniških planin v vsej njihovi snežni lepoti. Nižje spodaj je planinska pobočja zakrila rahla umazana megla. Proti poldnevju je mraz nekoliko popustil, sonce pa je uveljavilo nekoliko močnejše svojo jesensko gorkoto.

Prej 14 dnevi smo se pritoževali nad deževno jesenjo. Ko se je kmalu nato vreme sprevrglo, nam ni prineslo zaželenega sonca, temveč sneg in mraz. Noči, jutra in poldnevi so bili še neprijetno mrzli in neredko je ležala nad Ljubljano gosta, vlažna megla. Letošnja jesen nam še vedno dolga nekaj lažjih vremen. Za pravo zimo je vsakakor še prezgodaj. Po kole-darju bo nastopila zima šele konec prihodnjega meseca, ljudska opazovanja pa označujejo kot prvo znanilko zime sv. Bar-baro, ki bo godovala šele 4. decembra.

Prezgodaj za zimo ni samo po ljudskem opazovanju, temveč tudi po naših drvarnicah, ki za dolgo in hudo zimo niso pripravljeni. V tej zvezi moramo opozoriti na poziv mestnega poglavarstva, ki je bilo te dni objavljeno v dnevnem časopisu, da naj vsi potrošniki čim bolj ščediš s kurivom, plinom in elektriko. Kako je z doba-vami premoga in drv, je vsem dobro znano. Treba se je počezati kakor koli prilagodi in s kurivom skrajno varčevati. Pri-tožbe so neumestne, ker ne pomagajo nič. Isto velja za elektriko in plin. Ker je ote-kočen dovoz premoga, je pokrajinski go-spodarski svet moral strankam, ki imajo plinske in električne kuhinjske naprave, zni-žati dobavo premoga. Odjemalci plina in elektrike se morajo prilagoditi razmeram.

Nove denarne nakaznice

Da bi se zopet ustali gotovinski denar-ni promet in da bi se odstranile razne tež-koče, bo Hranilnica Ljubljanske pokrajine na podlagi odredbe šefa Pokrajinske uprave z dne 14. septembra 1944 stavila v teh dneh v promet denarne nakaznice v nominalni vrednosti po 50, 100, 500 in 1000 lir.

Te denarne nakaznice se bodo izdale le v okviru dobroimetja, ki ga ima Hranil-nica Ljubljanske pokrajine pri Banca d'Ita-lia. Za vsako denarno nakaznico je torej podano polno kritje pri Emisijiski banki. Denarne nakaznice imajo zaradi tega isto vrednost, ko novčanice Banca d'Italia in jih bo seveda vsakdo sprejemal kot goto-vino po nominalni vrednosti, kakor je to predpisano z odredbo šefa Pokrajinske uprave.

Zmanjšani obroki cigaret

Ponekod že v nedeljo, drugje pa v po-nedeljek so se v javnih lokalih in zaseb-nih stanovanjih živahno pogovarjali o ci-garetah in tobaku. V ponedeljek zjutraj so kadilci zvedeli v svojih trafikah, kasneje pa tudi iz časopisov, da bodo moški od 18. t. m. naprej prejeli dnevno po 2, ženske pa po 1 cigareto. Redukcija ciga-ret je seveda vsakega kadilca postavila v nov položaj, ki se mu je bilo treba takoj prilagoditi.

Sol za kisanje repe in zelja

Druga monopolska novica je bila bolj razveseljujoča. Prehranjevalni zavod je že v nedeljo objavil, da bo vsem zasebnikom, ki stanojuje v Ljubljani znotraj bloka in si hočejo pripraviti kislega zelja in repe za domačo porabo, delil potrebno sol. Sol bo dobili vsi, ki bodo prejeli sol, ki se zelje ali repo pridelali na svoji ali najeti zemlji. Upravičeni prejmejo pri Prevodu, Novi trg 4 (Odslek za monopolske predmete), soka št. 5 med uradnimi urami od 8. do 12. potre-bni formular prošnje, ki jo morajo na-pisati.

Odločitev Preveda, da bo doodelaval sol, potrebno za kisanje zelja in repe tudi pri-vatnikom, so z veseljem pozdravili mnogi, ki so letos pridelali na svojih njivah ne-kaj glavice zelja. Tako je bilo ustrezno upravičeni zelji, obenem pa zagotovljeno, da hosta tudi to zelje in repa priključena zalagam zimске hrane.

Odkupne cene za prašiče

Komisar za cene je odobril Prevodu v Ljubljani naslednje najvišje cene za klavne prašiče:

Prašiči: I. vrsta, godni, polnomastni, do-pitani, 1 kg žive teže 36 lir, II. vrsta, po-lnomastni, negodni, nedopitani, 1 kg žive teže 34 lir, III. vrsta, mršavi ali s hibami, 1 kg žive teže 32 lir.

Svinje: I. vrsta, polnomastne, godne, do-pitane, 1 kg žive teže 32 lir, II. vrsta, po-lnomastne, negodne, 1 kg žive teže 30 lir, III. vrsta, mršave, 1 kg žive teže 28 lir.

Morjanci: I. vrsta, skopljeni, polnomas-tni, 1 kg žive teže 28 lir, II. vrsta, skoplj-jeni, polnomastni, 1 kg žive teže 26 lir, III. vrsta, skopljeni, mršavi, 1 kg žive te-že 24 lir, IV. vrsta, neskopljeni ali skoplj-jeni pred manj ko 3 meseci, 1 kg žive te-že 22 lir.

Taro določa ocenjevalna komisija. Pre-vzemna cena slanina za Prevod: I. slani-na, sveža, 1 kg 45 lir. Cenik z najvišjimi cenami mora biti na vpogled običnostu na vidnem mestu v vseh uradnih prostorih, kjer se prodaja blago, navedeno v ceniku. Vsako neposredno ali posredno zvišanje cen je prepovedano. Kršitelji se kaznujejo po zakonskih predpisih.

Krenimo na pravo pot

Pod tem naslovom objavlja v zadnji, 15. številki »Kmetijski novice« predsednik Kme-tijske zbornice Anton Perčič umesten po-ziv, v katerem piše med drugim:

Važen prinos k prehrani je v vojnem času tudi sadje, ki ga je letos precej. Pre-vod ga je nakupil precejšnje množice. Moramo priznati, da so naši pridelovalci pri tej akciji pokazali znatno razumeva-nje. Mnogi izmed njih so ga precej posu-šili ali predelali v sadni most in kis. Pri-bitu pa moramo, da so se nekateri pridelo-valci (v nekaterih primerih tudi sadni špe-tulanti) z vsem ognjem vrgli na žganje-ralo. Če vprašate, zakaj kuhajo, vam po-reko, da zaradi slabega materiala, ki ni

za drugo uporabno. Toda žganje iz tega slabega pridelka je za čudo mnogo. Če se malo pobliže zanimamo za to stvar, vidi-mo, da je resnica druga. Zaradi visoke cene (liter od 400 do 500 lir), se danes kuha žganje že iz najboljšega sadja — iz čisto preprostega razloga, ker to bolj nese. Najhujše pa je to, da v nekaterih krajih kuhajo žganje tudi iz pese, krompirja in žita. Tako ravnanje moramo v današnjih časih imenovati že zločin nad narodom. Spričo tolike lačne ljudske množice, se to nikakor ne da opravičiti. Zato napovemo boj alkoholizmu! Zaradi žganjakehuje iz tako raznovrstnih pridelkov je videti, da pri nas žganja še zlepa ne bo zmanjkalo. Zato je treba takoj preprečiti kuhanje žganja. Ne povečujmo gorja še sami! Dovolj je že žrtve, trpljenja, solz in pogorilci. Zamisli-mo se v ta dejstva in olčno začnimo boj proti pijančevanju.

Nagrade proizvajalcem mleka

Prevod je 29. julija letos določil mini-malni predpis oddaje mleka. Proizvajalci mleka morajo oddajati letno od ene krave 250 litrov, od 2 krav 900 l, od 3 krav 1500 l, od vsake nadaljnje pa po 1200 l več. Prvo zaključeno polletje od 1. marca do 31. avgusta je pokazalo, da je bil pred-pis kljub vsem težavam zmogljiv in pri-meren. Številni proizvajalci so oddali ne samo minimalne predpisane količine, ampak še več, tja do šestkratnega predpisa. V znak priznanja vsem, ki so svoje dol-žnosti v polni meri ali celo preko nje izpol-nili, je Prevod v oktobru razdelil za cen-gralo kuhinjsko sol po maksimalni cen-i in sicer za vsakeh v prvem mlekar-skem polletju dobavitelj 30 litrov; tistim, ki so oddali 80 do 100 odstotkov predpisa- ne količine po pol kg, od 100 do 150% po 1 in pol kg, tako da so dobili posamezni pro-tizvajalci po 30, 50, 100, nekateri celo preko 150 kg soli. Skupno je bilo razdeljeno okoli 15.000 kg soli.

Načrti za zasilni papirnati drobiž

Ze delj časa se v Ljubljani občuti po-manjkanje drobiža. Kupci in prodajalci so v zadregi, ker si ne vedo pomagati pri nakupih, kjer je cena maksimirana tako, da morajo računati s stotinami lire. Po-doben položaj je tudi v drugih bližnjih mestih, na primer v Trstu, kjer so si že pomagali s tiskanjem zasilnega papirnate-ga drobiža. Enako je bilo tudi ob koncu prejšnje svetovne vojne. Zasilni denar so izdale številne občine v sodelovanju z raz-nimi bankami. Zasilni drobiž z Ljubljan-skim grbom je izdala 1. 1919 tudi ljublj-an-ska mestna občina, ki ga je tiskala za 200.000 kron. Količina je bila mnogo pre-majhna, da bi zadostovala za vse potre-be. Drobiž namreč ni ostal samo v Ljub-ljani, temveč se je razširil daleč na pode-želje. Večina zasilnega drobiža se je izra-bila in pogubila, saj ko ga je bilo treba predložiti mestni blaginji v zamenjavo, ga niso prejeli niti polovico.

Marca je mestno poglavarstvo sprožilo pobudo, da bi izdalo svoj zasilni drobiž. Predsednik Ljubljanske pokrajine je predlog mestne občine odobril, nakar je bil raz-pisan natečaj za risanje ter je bilo k tek-movanju povabljenih 7 priznanih, takih del vajen grafikov. Sestavljena je bila ocenjevalna komisija, v kateri so sodelo-vali predsednik Narodne galerije dr. Fran Windischer, njen upravnik Janez Zorman,

Navodila za kurjenje s šlezijskim premogom

V domačinstvu so prirejena kurilna štedil-nikov in peči običajno za trboveljski pre-mog. Izmera rešetke znaša največkrat 15x25 cm, višina od rešetke do štedilniške plošče pa 18 cm. Ker je šlezijski premog kalorično mnogo visokovrednejši kakor trboveljski, se bo pri pravilnem kurjenju manj porabil kakor trboveljski.

Predvsem bi bilo potrebno, da se rešetke nekoliko zmanjšajo (za ca. eno tretjino) na ta način, da se oblože z ognjestalnimi materi-jalom.

Pravilo bodi, da se nalaga premog vedno na žarečo podlogo v kolikor močnejše majhnih količinah in sicer tako, da obdaja skozi re-šetko prehajajoči zrak vsak kos premoga od vseh strani.

Kuriti se mora torej z zadostnim vlek-om in s sorazmerno večjo količino zraka kakor pri trboveljskem premogu. Zato morajo biti spodnja vrata za pepel primerno odprta, pri zakurjenju bolj med ogrevanjem pa manj. Vsaka gospodinja bo torej morala sama pre-izkusiti, v koliko bo odpirala ta vrata pri kurjenju.

Neobhodno pa je potrebno, da tudi odpr-tino v zgornjih kurilnih vratih delno odpre in na ta način omogoči zraku, da pride nad rešetko. Ta zrak je za pravilno izgore-

Dalje je bilo dvajsetim najboljšim v vsaki občini, in sicer desetim po oddani količini preko predpisa, desetim pa po od-stotkih predaje, razdeljenih brezplačno 11.000 cigaret, skupaj torej 120.000 ci-garet.

Proizvajalci, ki bodo tudi v bodoče pre-dajali predpisane količine, bodo še v na-prej prejeli kuhinjsko sol. S 1. okto-brom prejemo realni mesečni obrok moč-nih krmil samo tisti proizvajalci, ki odda-jajo zadostne količine mleka, in sicer za vsake dobavljene 3 l mleka po 1 kg. Na ta način je bilo razdeljenih in dostavljenih zbiralcem mleka v zadnjih dveh letih preko 1.200.000 kg različnih močnih krmil, kar je nedvomno pomagalo ohraniti proiz-vodnjo mleka.

Iz policijske kronike

V preteklem tednu je uprava ljublj-an-ske policije prejela naslednje prijave o tatvinskih koles:

V noči na 29. oktobra je bilo ukradeno Antonu Milavcu v Vevčah moško kolo znamke »Waffenrad«, vredno 8000 lir. Dne 31. oktobra je bilo ukradeno Franciški Ju-benovi na Ježici žensko kolo znamke »Dür-kopp«, vredno 4000 lir. V torek 7. t. m. je bilo ukradeno moško kolo Serafina Saksida. Odpeljano kolo je znamke »Sty-nae«. Ukradeno je bilo izpred gostilne »Na.Nae« in je lastnik oškodovan za 5000 lir. Prejšnji dan pa je bilo ukradeno Ma-riji Miklavčevi z dvorišča hiše na Celovski cesti 107 kompletno prednje kolo od bi-cikla, vredno 1500 lir.

V soboto 11. t. m. je neznan tat odpel-jal v Gledališki ulici žensko kolo Cicke Kregarjeve. Kolo je znamke »Preston« in je vredno 5000 lir. V nedeljo 12. t. m. je bilo ukradeno na Miklošičevi cesti moško kolo Demetrija Kinasvarja. Kolo je zname-ke »Standard«, vredno je 8000 lir. Tri ko-lesa so bila ukradena v ponedeljek 13. t. m. V Rožni dolini je bilo odpeljano moško kolo Jožefa Kopačiča. Kolo je znamke »Hel-vec« in je vredno 6000 lir. Na Sv. Petra cesti je bilo odpeljano moško kolo zname-ke »Blanche«, vredno 10.000 lir. pred gostilno Slamič na Gosposvetski cesti pa je bilo ukradeno moško kolo Branka Leskovička, ki je prav tako znamke »Blanche«, vredno pa je 8000 lir.

umetnostni zgodovinar dr. Mesesnel, aka-demski slikar prof. Gojmir A. Kos, aka-demski kipar Boris Kalin in inž. arh. Bo-ris Kobe. Za osnutek so razpisali nagrade. Prva nagrada je bila določena na 3000 lir, poleg tega pa še 1000 lir honorarja za osnutek. V kratkem roku sta se vabilu od-zvala dva vabljena. Svoje osnutke sta za izdelavo zasilnega ljubljanskega dro-biža predložila inž. arh. Gizela Sukljeta in mestni stavbenik Dušan Svetlič.

Oba sta svojo težko nalogo odlično rešila z umetnostnega in tiskarskega stališ-ča. Pri obeh je glavni motiv osnutka ljub-ljanski zmaj, ki se mu pridružujejo mo-tivi slovenskih ljudskih okrasov. Mestno županstvo je izvrstno izdelane osnutke obeh odkupilo in oba nagradilo z najvišjo nagrado.

Ko je bilo vse tako pripravljeno za tisk mestnega drobiža, se je pojavilo mnenje, da drobiž ne potrebuje samo mesto, tem-več tudi dežela. Če se tiska zasilni drobiž, naj se tiska za vso Ljubljansko pokrajino, kakor je to dni Hranilnica Ljubljanske po-krajine dala za vso pokrajino v promet denarne nakaznice za višje zneske. Načrt izdaje zasilnega drobiža je zato mestno županstvo predložilo predsedstvu Hranil-nice Ljubljanske pokrajine, kjer ga bodo v bodoče pretresali.

vanje šleziskega premoga neobhodno potre-ben, ker ponaja, da zore hlapljive sestavine premoga, ki bi sicer odšle neizkoristne v dimnik ter povzročale, da bi se založil dimni rov odnosno dimnik s sajam. Preveč tega, tako zvanega sekundarnega zraka se ne sme dovajati, ker bi se sicer kurilni preveč ohla-dilo. Tudi v tem primeru mora gospodinja s preizkusni dopniti, koliko bo odpirala odpr-tino za ta pomožni zrak v kurilnih vratih. Iako ugodno pa je, če se uporabljajo tako zvani ratenčni obročki pri štedilniških ku-rilnicah, kjer se z zneženjem teh obročkov lahko umnava dovoz zraka nad rešetko.

Ako se bo gospodinja ravnala po teh navo-dih, bo porabila malo premoga in bo pre-mog zgorel v čisto droben pepel skoro brez vsake žindre. Ko pa zjutraj zopet zakuri v štedilniku ali peči, naj natančno pregleda pe-pel in pobere iz njega one majhne koščke kokske, ki bodo morda nastali pri izgorevanju, in jih ponovno naloži na ogenj.

Ponovno se opozarja, da naj se na soraz-merno zmanjšano rešetko nalaga premog pri pravilnem dovodu zraka pod rešetko in nad njo večkrat in v majhnih količinah. S tem na-činom kurjenja bo gospodinja racionalno iz-ra-bila premog in prumagala vse težkoče in ne-všečnosti, ki so se ji pojavile pri dosedanjem kurjenju s šlezijskim premogom.

Dobava in kakovost drv

Na nestvarni in zlobni napad na trgovce s kurivom zaradi dobave mokrih (pravi-lneje: svežih) drv dajemo objektivni jav-nosti sledeče stvarno pojasnilo:

Trgovci s kurivom dobivajo drva dolo-ljena od Mestnega preskrbovalnega urada. Drva se še le sedaj sekajo in napravljajo ter uvažajo direktno iz gozdov. Ker sta-rih, suhih zaloz drv v dostopnih krajih ni, novih se pa niti za minimalno potrošnjo ne more napraviti spriti dovolj in za nje vsled tega ni prilike, da bi se osušila, se jih mora uvažati, prevzemati in deliti pač v popolnoma svežem stanju. Trgovci mora-jo na podlagi uradnih odredb že od leta 1941 prevzemati taka drva ne glede na vremenske prilike in na to že in jih na te-žje oddajati potrošnikom. Pri tem so po-trošniki v toliko na boljšem, ker drva vsaj lahko dvignejo v suhem vremenu, dočim trgovci ne dobijo nikake odškodni-ne za ogromen ošutek pri drveh, ki so se v poletni dobi osušila na njihovih skladiščih, predno so jih potrošniki dvignili. Seveda, če je potrošniku zaradi nujne p-trebe iz-bera ugodnega vremena nemogoča, morajo trgovci deliti drva pač taka, kakršna do-bijo, pa naj bodo sveža, mokra od dežja ali pa celo zamežena ali zaledenela. Tr-govca ne zadene pri tem nobena krivda in

tudi ne more imeti iz tega nobenih osebnih koristi, ker so drva prevzeta in odana le na težo. Sicer pa vse take in podobne težkoče dopisnika prav nič ne zanimajo, spodblika se nad trgovci le, češ, da name-noma nočejo sušiti drv pod streho. Res da smo že v šestem, oz. četrtem letu vojne — vendar pa to še nikogar ne opravičuje, da bo do sodočelca še zloben, če je že neveden. Vsak razumnik namreč ve, da se morajo drva sušiti 6-8 mesecev, ne pa par dni in nikoli pod streho, ampak vedno na prostem, kjer jih sušita zrak in veter. Trgovci tudi v mirnih časih niso spravljali drv pod streho, ker se suha drva čuše v 1-2 dneh, če jih namoči dež, sveža drva pa se vlage več napiti ne morejo, ker še vso vsebujejo. Dejstvo je, da dobe potroš-niki drva vedno manj mokra, kakor jih je prevzel trgovec. Dočim se dopisnik zaleta v trgovce in jim očita brezvestnost, pa ni opazil, da »opazovalec« da so drva tudi na mestnih skladiščih in drugod na pro-stem in ne pod streho. Magistratno poslo-vanje pa menda vendar ni brezvestno. Značilno za zlonamerna potikanja trgo-vcev s kurivom je še posebej dejstvo, da se je moral dopisnik z vsem povdorkom sam popraviti in zapisati v narekovanju, da dele trgovci »pridajajo« količino drv,

Naročnikom in čitateljem „Slovenskega naroda“

Komisar za cene pri šefu Pokrajinske uprave v Ljubljani je z odločbo K C št. 674/1 z dne 3. novembra 1944 odobril nove cene za ljubljanske dnevnike in tednike z veljav-nostjo od 15. novembra dalje.

Od tega dne dalje znaša mesečna naroč-nina za »Jutro« 32 lir, v nadrobni prodaji pa velja posamezna številka 2 liri. Za »Slovenski narod« znaša mesečna naročnina 6 lir, cena v nadrobni prodaji pa 2 liri za izvod.

Cenjene naročnike prosimo, da pri poravnanju naročnine v decembru doplačajo tudi razliko v naročnini za drugo polovico novembra (L. 3.50 za »Jutro«, L. 1.50 za »Slovenski narod«).

Nova cena za nadrobno prodajo (2 liri za izvod) je za »Jutro« že stopila v veljavo, za »Slovenski narod« pa stopi z današnjo številko.

UPRAVA »SLOVENSKEGA NARODA« IN »JUTRA«

Pripadajoči že, tola katera je pa res prava pripadajoča količina, ki bi jo po-trošniki morali dobiti, to je pa drugo vprašanje. Da pa bi dopisnik — in morda še kak podoben »opazovalec« — razumel, še sledeče pojasnilo:

Po svojačasni oblastveni objavi se ta delitev drv vrši za drugo tromesečje in proti odvzemu odrezkov julij—september ter dobi kategorija A po 60, B po 100, C po 150 in D po 40 kg drv, kar so si premnogi potrošniki napačno tolmačili tako, da dobe na navedene tri odrezke za vsak mesec tako količino. Dejansko se ima deliti in s tudi deli na nakaznice A — 60, B — 100, C — 150 in D — 40 kg drv — z uradno dovoljenim 3% odbitkom za uža-ganje pri oddaji žaganih drv — proti od-vzemu odrezkov za julij—september, pri čemur pa delitev drv ni mišljena za posa-mezne mesece, kakor je to pri premo-gu, ampak velja sedanja delitev drv dotlej, dokler se ne bo pričelo z razdeljevanjem tretjega obroka.

Dosedanje delitve so se vršile v popol-nem redu in ni bilo dostojne enega povoda za opravičeno pritožbo in doslej tudi ni bil kaznovan še noben trgovec s kurivom, kar je najboljši dokaz za njihovo vestno in solidno poslovanje.

Sindikata trgovcev s kurivom

Obvestila

Vsem obiskovalcem protikomunističnih predavanj, ki so bila v dvoranah kina »Slo-ga«, Delavske zbornice in Zavoda za soci-alno zavorovanje za obrtno, trgovsko, go-spodarsko stroko in služkinje, sporočamo, da so vsled tehničnih ovir od 20. novembra dalje za protikomunistična predavanja do nadaljnjega ukinjena.

Delodajalci naj obdrže kontrolne kupone za poznejša predavanja.

Infračrtajski oddelček šefa pokrajine uprave.

Tečaj o negi in prehrani dojenčka, ki se bo vršil na oddelku za zdravstveno zaščito mater, dojenčkov in otrok higienškega za-voda (Dečji in materinski dom, Lipčeva 3) se prične dne 20. novembra t. l. ob 16. uri. Tečaj traja 3 tedne ter je brezplačen. Vpisovanje se vrši v Dečjem domu vsak delavnik dopoldne.

Kaj predvajajo kinematografi

Tednik: Admiral Džintz govori svojim močim in pregleduje razstrelilne čolne in torpede za enega moča. Mesta Belfort, Metz in Trier ter dolina reke Mosel so v neposredni bližini fronte, toda življenje v njih gre svojo pot. Sledijo slike z zapadnega, južnozahodnega in vzhodnega bojišča.

Kino Sloga: »Noč v Benetkah«. Opereta. Nastopajo: Lissi Waldmüller, Harald Paulsen, Heldemare Hatheyer, Hans Nielsen.

Kino Union: »Dvoživka«. Komedija. V glavnih vlogah Hilda Krahl in Matthias Wieman.

Kino Matica: »Immensee«. Nastopajo: Kristina Söderbaum, Carl Radatz, Paul Klinger.

Kino Moste: »Samo tja, nastopa Johann Hesters v revijemem filmu.

Udajniška skupina Jadransko Primorje

RADIO LJUBLJANA

PONEDELJEK, 20. NOVEMBRA:

7.00—7.10: Poročila v nemščini. 7.10 do 9.00: Jutranji koncert. Vmes: 7.30—7.40: Poročila v slovensčini. 9.00—9.10: Poročila v nemščini. 12.00—12.30: Napoved spore-da, nato: Opoldanski koncert. 12.30—12.45: Poročila v nemščini, poročilo o položaju in poročila v slovensčini. 12.45—14.00: Sa-lonski orkester vodi A. Dermalj. 14.00 do 14.10: Poročila v nemščini. 14.10—15.00: Vsakemu nekaj. 15.00—17.00: Prenos osred-njega nemškega sporeda. 17.00—17.15: Po-ročila v nemščini in slovensčini. 17.15 do 18.30: Prenos osrednjega nemškega spore-da: Pisanje polje, daj židane volje. 18.30 do 18.45: Glasbena medija. 18.45—19.00: Se-gava beseda. — Jože Dular: Humoreske. 19.00—19.30: Sramel 14. fantje. 19.30 do 19.45: Poročila v slovensčini. 19.45—20.00: Aktualno predavanje (prenos). 20.00 do 20.15: Poročila v nemščini. 20.15—21.30: »Iz opernega sveta« — Giacomo Puccini: Odlomki iz opere »La Boheme«. — Radijski orkester vodi Dimitrij Zebre, sodelujejo: sopranistki Ksenija Vidaličeva in Dragica Sokova, baritonist Veloslav Janko in basist Friderik Lupaš. Od 21.30 do 22.00: Drobn napravi. Od 22.00 do 22.15: Poročila v nemščini in napoved sporeda. 22.15—23.00: Lepa je noč. 23.00—24.00: Prenos osrednjega nemškega sporeda.

Greb za grebom se vrsti

V Ljubljani umrli od 10. novembra do 16. novembra 1944. Poljek Leopoldina, 37 let, zasebnica, Japljeva ulica 2; Zor Fran-ja, 83 let, delavka tobačne tovarne v po-koju, Vidovdanska cesta 9; Kovačič Tere-za, 76 let, šolska upravitelja v pokoji, Vidovdanska cesta 9; Pirc Matilda, 22 let, služkinja, Vidovdanska cesta 9; Čuček Jo-sip, 74 let, šolski upravitelj v pokoji, Bol-garska 25; Trošt Alojzija, rojena Caha-rija, 83 let, vdova nadučitelja v pokoji, Bežigrad 19; Zorič Ivana Marija, 81 let, učiteljica v pokoji, Bleiweisova cesta 18; Likar Pavla, zasebnica, 63 let, Tržaška ce-sta 64; Anžič Anton, 86 let, posestnik, Ste-panjska cesta 9; Bežjak Neža, sestra Flo-rina, 62 let, usmiljena sestra sv. Vincenca Pavlanskega, Vidovdanska cesta 9; Kova-čič Alojzij, 64 let, krznarski mojster, Stari trg 21; Gorenc Feliks, 70 let, bivši mizar, Japljeva ulica 2; Sušnik Janko, 53 let, župnik, Obirska ulica 8.

V ljubljanski bolnišnici umrli: Boh Tere-zija, 45 let, služkinja, Marjin dom (Slo-nškova ulica); Kuret Janez, 7 let, sin mesar-skega pomočnika, Poljanska cesta 75; Tr-pin Ivana, rojena Fritz, 59 let, vdova sil-karja, Povšetova 62; Bedeni Milka, 12 let, hči najžarja, Sevo 14, Primskovo; Zakraj-sek Ivanka, 12 let, hči posestnika, Lužarje 6; Rob; Zarković Ivan, 51 let, monter, Ko-čevje, Podgorska 139; Lovšin Francka, 8 let, hči posestnika, Sušje 3, Ribnica; Herga Pavla, 26 let, služkinja, Maribor, Slomškov trg 12; Marković Ivana, rojena Jerman, 54 let, Postojnska 22, žena nadzornika policijskih agentov; Legat Franciška, 48 let, kro-jadica, Rožna dolina, Cesta V, št. 6; Tornič Ljudmila, 10 let, zasebnica, Slape 18, občina Polje; Menegotti Franc, 49 let, posestnik, Zavrtaec 23, Idrija; Rus Ivana, 63 let, hiš-nica, Na Gmajni 13.

De Gaulle bo obiskal Moskvo

Bern, 18. nov. Po vestih iz Pariza se bo podal general de Gaulle na vabilo iz Kremli-na v Moskvo. Spremljal ga bo njegov »zunanj minister« Bidault. Odkar se je nje-gov dvomilivi položaj v Franciji po Churchil-lovem obisku v Parizu nekoliko ojačal, hoče izbrati de Gaulle svoj bližnji obisk pri Sta-linu, da uniči svoje nasprotnike v Franciji.

Stockholm, 18. nov. Pomen, ki ga pripisuje Moskva napovedanemu potovanju de Gaulle v Moskvo, je podčrtal v nekem članku list »L'Express«, ki svari Francijo, kakor poroča agencija UP, v zvezi z razgovori med Churchil-lom in de Gaulleom. List pravi, da ne gleda Francija samo na zapad marveč tudi na vzhod. Trden sporazum z boljševiki naj bi bil temelj francoske politike po vojni. Istočasno je pričel žid Ija Elencburg v listu »Rdeča zvezda« goniti proti »demokratskim elementom« v Franciji, češ, da na vse mogoče načine pokušajo sabotirati ustano-vitev četrte republike.

Nezadostna oprema

degalistične vojske

Stockholm, 18. nov. Kakor je razvidno iz neke francoske radijske oddaje, ki je bila namenjena Ameriki, se degalistični vojaški krogi pritožujejo, ker so zavezniči poslali francoske čete na bojišča pri Vozegih, da pa so zelo zanemarili njihovo opremo. Ve-tji radijski oddaji je bilo med ostalim re-čeno: »Naše čete so slabo oblečene, slabo opremljene in nosijo predvsem popolnoma primitivne čevlje. Boljša obleka in oprema sta nujno potrebni.« Na nekem drugem me-stu so izjavili, da so vsled letošnje zgo-dnje zime, ker so bili slabo opremljeni, zbo-leli mnogi francoski vojaki.

Demanti o aretaciji

Pariškega grofa

Madrid, 19. nov. Madridski list »Alca-zar« demantira poročilo radija v Parizu, da so v Perpignanu aretirali Pariškega grofa. List izjavlja, da se mudi Pariški grof sedaj v Parizu in da bo odpoval v nekaj dneh v Seviljo, kjer bo priroščeval poroki španske infantinje Esperanze de Bourbon.

MALI OGLASI

IZGUBILA SE JE RJAVA USNjena RO-KAVICA na potu od gostilne Kramar na Viču do milarne. Pošten najditelj se na-praša, da jo odda v gostilni Kramar proti primerni nagradi.

Führerjeva poslanica nemškemu narodu

Na mogočnem simboličnem zborovanju pripadnikov nove nemške ljudske vojske v Münchnu je prečital glavni poveljnik nadomestne vojske in državni vodja SS Himmler Führerjevo poslanico nemški ljudski vojski in vsemu nemškemu narodu, ki se z obhajevanja vredno hrabrostjo in vztrajnostjo bori za zmago. V tej svoji znameniti poslanici, ki izkazuje v pozivu k borbi za biti ali ne biti, ki je prepojena z nezmisljivo vero v končno zmago in ki jo je množica zborovalcev sprejela z viharinimi vzkliki navdušenja, je zajel Führer vse aktualne probleme, ki se posredno tičejo tudi Slovencev, v kolikor gre za potrebo brezobzirne borbe proti tolovajskemu boljševizmu. Führerjeva poslanica vsebuje sledeče vodilne smernice, ki so neprecenljive vrednosti v sedanjem vojnem potoku:

Evropa je bila skoraj vedno skupnost številnih med seboj tekmujočih narodov in držav, kljub temu pa je dobil pojem Evrope svojo duhovno predstavo po večini le v eni državi ali eni skupnosti sorodnih narodov. Večini spor evropskih narodov med seboj je imel pri tem tudi velike prednosti. Kakor vsako tekmovalstvo je podžigal sposobnost in udarnost posameznih narodov, toda v časih najtežjega boja vseh za biti ali ne biti je obstajala velika nevarnost razbitja sil pred grozečim navalom azijskega vzhoda, te stalne nevarnosti za Evropo. Narodi, predvsem pa njihovi državljani, vojskovedci in diplomati so v vseh časih lahko prenašali dneve sreče in s tem uspehov. Značilni za velike meče svetovne zgodovine kakor za narode, ki so polklicni k velikim delom, so bili vedno njihova vztrajnost in dnevni težavi, njihova zaupanje v časih navidezne brezupnosti, njihovo kljubovanje in njihov pogum po udarcih. Dejstvo, da so monarhi popolnoma pozabili na pomen svojega, danes le še zgodovinskega položaja, izgubili pogum in poštati izdajali, je utemeljeno v njihovi medsebojni plemenitosti, ki je povzročila duševno in moralno degeneracijo.

Narodi zahtevajo v takih časih drugačne voditelje kakor tobole stare rodine. Ako so se pustili tudi take stvari državniki in vojskovodje zapeljati, misleci, da je mogoče zgodovinsko obrambovanje za biti ali ne biti odločiti s podlo kapitulacijo sebi v korist, nam to prav tako dokazuje le tisoletno izkušnje, da ne živi na zemlji istočasno mnogo velikih duhov. Vseposled tam, kjer je prišlo do take kapitulacije, kjer so o njej premisljali, ali bi morda o njej še danes hoteli premisljati, pa njen rezultat ni enostaven rešitev iz svetovnozgodovinske krize, temveč nujno in gotovo uničenje dolžnega naroda in s tem tudi njegovih odgovornih mož, kajti boljševizem, zmede in državljanska vojna so le prve posledice. Druge se prične z izrojanjem tako zvanih svojih zločincev, to je dragocenih mož, ter se končajo z nepreglednimi kolonami ljudi na poti v sibirsko tundro, da bi ostale tamkaj kot žrtev slabosti svojega državnega volstva. Čeprav so bile posledice teh izdajstev za Nemčijo kot glavnega nosilca boja v pričetku vojaško zelo težke, kljub temu niso omajale stavbe Reicha, niti niso mogle premagati odprnega duha. Obratno je postala bojna volja naroda bolj trdna in šele pravi fanatizem. Srečni smo, da so se pri nekaterih narodih, ki jih je zajel razpad, našli elementi čopra, ki se zbirajo v Italiji okrog voliteja nove države Benita Mussolinija kot Duceja, na Madžarskem okrog Szalasia, na Slovaškem pod vodstvom predsednika Tise in Hrvaškem pod Poglavinom Pavelićem. Vsi ti so vodje mladih narodov. Vemo, da so pri ostalih narodih prav tako nastali odbori in vialje, ki nečesto priznati kapitulacije in enostavno zato biti za uničenje narodov, ker so odgovorili nekateri breznačajni slabši ali pa so sanjali neumnosti o možnosti, v katere danes že sami več ne verjamejo. Naša velika zaveznica Japonska je smatrala vojno o prvega dne kot to, kar je, kot odločilni spopad za biti ali ne biti. Zato se bori z junštvom resničnega naroda junakov. Od odpadla italijanskega zaveznika z vsemi njegovimi težkimi posledicami, ki so s tem nastopile za naše bojevanje, so izdajstva prizadevala naš narod. Kljub temu se niso uresničila upanja naših nasprotnikov. Vedno znova se nam je posrečilo obrzati fronto in ustaviti nasprotnika. Tako je preostalo le upanje v odločilni sunek znotraj Nemčije. Breznačajne osebnosti, mešanice fevdalne arogancije, mešanske nedostotnosti in bivših parlamentarcev, so se zbrale upajoč, da bodo takoj nato dobile plačilo za to podlo dejanje, zlonimie namreč nemški odpor pri koreninah. Vsekarer so pravilno predvidevale: Dokler živim jaz, ne bo doživela Nemčija usode ob boljševizmu pregaženih evropske države. Dokler bom dihal, boja moje telo in moja duša sledila zgolj misli, da postane moj narod močan v obrambi in v napadih proti grozeči smrti nevarnosti, kajti, ako so se bile prejšnje vojne za dinastične ali gospodarske interese, je smisel te vojne v boju za ohranitev našega naroda. Zato predstavlja logično posledico vseh žrtv le nemška ljudska država. Ako se nekateri dogodki temu še upirajo, ne moremo nič pomagati, ker bo ta ljudska država preko njih postala resničnost. Ako menijo posamezniki iz že premaganih strank, razredov ali drugih otenkov našega naroda, da je prišel morda sedaj čas za njihov ponovni nastop, bodo v trenutku doživeli popolno uničenje. Narodni socializem, ki so ga nekoč krivavo preganjali, je bil napram svojim političnim nasprotnikom po prihodu na oblast ne le naravnost spravljen, temveč celo širokopotezen. Le proti onemu, ki je z besedo ali dejanjem napovedal bolj novi državi, smo postopali po zakonih. Poleg tega sem omogočil prevzete oblasti vsakemu Nemcu in zlasti vsakemu uradniku in častniku, da je lahko izpolnjeval svoje dolžnosti ne da bi prišel v spor s svojo vestjo. Kdor pa misli sedaj, da lahko spravlja v spore z vestjo ostale ljudi, ne da bi sam kaj takega doživel zaradi mojega postopanja, se mora zavedati, da to pomeni smrtne konice. Dokler so preganjali samo mene, sem lahko velikopotežno izpregledal to preganjanje, kdor pa bi danes dvignil roko proti Nemčiji, bo brezobzirno uničen.

Nekaj ur je zadostovalo za zadušitev poizkušane upora dne 20. julija, nekaj mesecev za odstavek vse kljike breznačajnih kačinskih ljudi. Kakor mi je služila 1. 1934 upor male skupine v pokrepu za izvedbo odločanja, tako je predstavljala

novi upor pričetek temeljite preureditve vsega državnega aparata. Čas kompromisarskih značajev in ljudi s pridržki je dokončno mimo. Nemška vojaška zaveza je v teh dneh simbol narodnosocialistične revolucije in državne ideje, polkovna zaveza nemške vojske. Uvedli smo nemški podzdrav. Ljudske grenadirske divizije bodo pomagale, da bo zmagala narodnosocialistična ideologija.

Po tem 20. juliju me je najbolj prevzele in razveselilo dejstvo, da so vojska, mornarica in letalstvo — vojaška SS — bila že prej izven dvoma — ne da bi bilo prej navzven vidno, tako prežeto z narodnosocialističnim duhom, da nam ni preostalo nič drugega, kakor da pomočemo nevredne iz stranke, izravnave in vojske in tako izvedemo popolno enotnost stranke, naroda, države in vojske v njihovih pogledih in volji.

Kljub temu so bile posledice tega izdajstva grenke. Naši nasprotniki so, misleci, da lahko sedaj Nemčijo na hitro pregazijo, strnili vse svoje sile. Da se jim je načrt ponese, se moramo zahvaliti junštvu, mu obnašanju vojske, predvsem pa hrabrosti mu obnašanju nemške domovine. Odgovor na poziv k izgratitvi utrdb in v ljudsko vojsko sta le simbola za vedno bolj jasno nemško ljudsko skupnost v tem usodnem boju za bodočnost našega naroda.

Tako stopa popolnoma enakovredno poleg starih vojakov vojske, mornarice in letalstva danes vojaška domovina ne le s svojimi možmi, starši in mladeniči, temveč tudi ženami in deklicami.

Ako pregledam skupno vsoto vseh ogromnih naporov, ki jih danes doprinese naš narod, vse trpljenje, ki ga morajo prestatiti milijoni ljudi v naših mestih, pot naših delavcev in delavk ter podeželskega prebivalstva, potem bi vprašal zločince z dne 20. julija, če še tle: S kako pravico bi lahko zahtevali take žrtve, ako ne bi bili sveto prepričani, da bomo ob koncu tega boja ojačili nemško ljudsko državo, jo vedno bolj izgratili in končno napravili to veliko obdobje našega naroda za rojstvo oro Reicha, ki ne bo le navzven obsegal vseh Nemcev, temveč jih tudi navznotraj osreči? S tem, da se borim za narodnosocialistično državo, podajam največji borbi naše zgodovine edinstveno moralno in naravno vsebino. Kdor misli tudi v teh urah le na svoje stancske koristi, ne postopa zgolj kot zločinec, temveč je blazen egoist, blazen, ker misli v svoji neverjetni omejenosti, da se je narod morda pol stoletja navduševal za boj na življenje in smrt le zaradi kakšne srednjeveške fevdalne države.

Ko je bilo 1. 1923 končano, sem napisal v ječi »Mein Kampf«. Neprenehoma mi je lebdela pred očmi uresničitev narodnosocialistične ljudske države. Delga leta smo se borili za to idejo, po prevzemu oblasti pa za njo praktično delali. Ob pogledu na dosežene uspehe v gospodarskem in socialnem življenju, na naraščajočo kulturo in pomiritev razredov sta prevzemala na-

še nasprotnike bes in zavist. Ako danes objavljajo v drugih državah tako zvane »socialne načrte o bodočnosti«, potem je to le slab odsvit tega, kar je narodnosocialistična Nemčija že praktično uresničila.

Zato se danes lahko izjavim le za jadajevanje tega dela. Kot star narolni socialista ne bom v boju niti sekunde kolebal, ako bo šlo za izpolnitev taloženih mi dožnosti. Slednjih si nisem sam izbral, temveč jih je vsakemu Nemcu naložila previdnost, ki zahteva, da storimo vse in ne opustimo ničesar, s čimer bi lahko zagotovili nemškemu narodu bodočnost in njegov obsto. Na največje udarce usode bomo »zavrtili« s kljubovalno zagnanostjo, neoprestano prežeti s prepričanjem, da ljudi tudi previdnost čisto le one, ki jih vzgaja, in da mora ljudi preizkušati, da bi našla njihovo vrednost. Jaz pa sem neomajno odločen, da dam znanamem v tem boju prav tako svetel zgled, kakor so ga dali veliki Nemci v prejšnjih dobah. Moje lastno življenje ne igra pri tem nikake vloge, to se pravi, niti svojega zdravja, niti življenja ne bom čuval pri izpolnitvi nalog, ki so mi naložene kot pivemu Nemcu. Ako v tem času nemškemu narodu malo ali veliko govorim, potem se to dogaja, ker delam in izpolnjujem one naloge, katere mi je naložil čas in katere moramo izpolniti, da zopet obrnemo usodo. Ker imam voljo in ker moj narod zvesto stoji za menoj, ne dvomim niti trenutke, da bomo na koncu uspešno prestali bodo preizkušnji in da se bo nato približala ura, ko nam bo Vsemogočni zopet prav tako podelil svoj blagoslov kakor v dolgih dobah prejšnjega. Takrat smo izvojevali največje zmagave svetovne zgodovine in se kljub temu nismo prevzeli časi udecev nas ne bodo nikdar upogubili in bodo tako silko o značaju nemškega naroda pri znanemih potrdili le v dobrem smislu. Zato upam z neomajnim zaupanjem, da bo z našim letem in z našimi žrtvami nekake dne prišel trenutek, ki bo končno z uspehom kršil naše delo. Cilj našega boja pri tem ni prav nič drugačen, kakor je bil oni, za katerega smo se morali boriti 1. 1923 in za katerega je šlo v smrt prvih 16 mučencev našega poklata.

Rešitev našega naroda iz stisk in nevarnosti, zagotovitev življenja naših otrok in njih potomcev do daljnjih rodov, to je naš cilj. V senci našega naroda pa koraka ona Evropa, ki občuti, da ne gre danes le za nemško usodo, temveč za bodočnost vseh onih narodov, ki se prištevajo k Evropi in ki zavestno odklanjajo boljševsko barbarstvo.

Tako pozdravljam iz daljave svojo »tavo« stranke tovariše po glasniki tega prepričanja, z zagrnjeno odločnostjo, s svojimi starim neomajnim bojnim pogumom in z neomajno samozvestjo. Ob tej priliki se še enkrat zahvaljujem harem pred 21 leti, ko so nam prav tako dali vzgled za bodočnost našega naroda Velikonemškega Reicha.

Žrtve Šukljetrovih niso bile zaman

Ginljiva počastitev njihovega mučeništva

V sredo ob 10. uri dopoldne je bila v kabinetu predsednika generala L. Rupnika ginljiva, prisrčna počastitev mučeništva Šukljetrovih družine, ki je doprinesla v borbi proti komunizmu največje žrtve. Predsednik in generalni inspektor Slovenskega domobranstva L. Rupnik je sprejel domobranca Martina Šukljeta, brata pred dnevi padlega junaškega poročnika Stanka Šukljeta, in mu spregovoril naslednje očetovsko tople, iskreno doživljene besede:

»Dragi moj domobranec Martin Šuklje! Novica, ki mi je sporočila junaško smrt tvojega hrabrega brata, poročnika Stanka Šukljeta me je globoko presunila zaradi ogromnih žrtv, ki jih je družina Šukljetrovih položila v protikomunistični borbi na žrtvenik domovine.

Žrtve tvoje družine, dragi Martin Šuklje, so vsemu slovenskemu narodu grozilen dokaz kako breznačrtni in brebožni, zidaljski, židovski komunistični načrtu zlobno uničuje našemu narodu vse, kar in ta do brega. Vi trije bratje Šukljetrovi ste to že zdavnaj spoznali in ste kot najboljši Slovenci dokazali, kaj je dolžnost nas vseh.

Kako je v Sovjetski zvezi

Kakšne so razmere v Sovjetski zvezi, so naši javnosti že dobre znane, saj je bilo o tem že mnogo napisanega, pa tudi ovidici so se lahko prepričali o tem. Kljub temu na so ljubljancem z velikim zanimanjem poslušali številna predavanja, ki jih je profesor in naš mestni rostovski vseučilišni profesor Sergij Grotov. Njegova izjavljana so spremljali zanimivi filmi o Katinu in Vinici. Film o Katinu prikazuje vse podrobnosti, ki so v zvezi z ustrelitvijo tisočih poljskih častnikov. Med drugim je bila prikazana tudi obdukcija trupla generala Smolodinskega. Razloženo je bilo tudi opaziti zastopnike mednarodnega Rdečega križa iz Zeneve ter drugih držav. Pesek, ki je bilo čisto najti v ustih in nosnicah nedolžnih žrtv, dokazuje, da so bili še živi, ko so jih pokopali.

Profesor Sergij Grotov je predaval v ruskem jeziku jasno in razumljivo, tako da so ga mnogi razumeli, še preden je njegove besede prevedel v slovensko njegov rojak gosp. Igor Riedkin. Prof. Grotov je splošno omenil svoje življenje v Sovjetski zvezi, kjer je živel od leta 1942. Več let je bil kot politični osumljenec na prisilnem delu v raznih kazenskih taboriščih, ob izbruhu vojne je postal vojak v kazenskem bataljonu, ob prihodu Nemcev v Rostov pa se mu je posrečilo pobegniti.

Iz izjavjanj prof. Grotova se je občinstvo lahko ponovno prepričalo, da živi ruski narod v okolišč, da mu vladajo židje, ki z Rusijo obijajo Ruše in se čimtno sncjejo ko odvajo židje deset tisoč v koncentracijska taborišča, kjer mnogi od lakote in naporov v kratkem času pomro. Navadno so na čelu taborišč židje in sicer tisti židje, ki so na čelu sovjetske oboroževalne industrije, kjer tisoč internancev gradijo boljševiške tanke in letala. Položaj delavca je v Sovjetski Rusiji slabši kakor pred svetovno vojno. Poleg drugih najosnovnejših življenjskih pomanjkljivosti je na visku pomanjkanje stanovanj, tako da mo-

rajo cele družine prebivati v eni sami sobi in včasih celo po dve družini v enem prostoru. Nadzorstvo nad delom v tovarni je zelo strogo. Če delavec zamudi 20 minut delo, mu prvi odtegnijo za 3 mesece polovico plače, drugič mu odtegnijo polovico plače za 6 mesecev, tretjič pa pride za eno leto v zapor, to se pravi, da spi in je v zaporu, dela pa v tovarni, vse leto pa prejema polovico plače. Stalni strah pred GPU je zelo velik. Slednja zgodba ga najlepše pridučuje. Nekci inženjer, ki je imel izredno srečo, da je imel s svojo družino dve mali sobi v Moskvi, kjer je stalnoval z ženo, dvema sinovima in smaho je neke noči mislil, da ga išče policija. Izkazalo se je, da je nekdo trkal na vrata, da bi družino opozoril na požar, ki je zajel njeno bivaliče. Vsi so se takoj pomirili.

Edinstveno je tudi boljševiško šolstvo. Najprej so odpravili verski pouk, nato se je začela vrsta nadaljnjih sovjetskih poskusov. Uredili so posamezne šole tako, da so se nekateri učenci učili samo enega predmeta, n. pr. mizarstva, kleparstva ali podobno. Druget so se spet učili drugih predmetov. Potem so začeli po šolah predvsem učiti telovadbo, petje in ples. Knjelo nato pa so tudi to metodo zavrgli in so začeli poučevati po vseh šolah vse predmete. Zgodovino razlagajo na svoj način. Sojuzevstina je tudi razloga križarske vojne v Sovjetskih šolah namreč učijo, da je bila tedaj v Evropi množica brezposelnih. Da bi te ljudi zaposliti, so si napeči izmislili križarske pokolice. Seveda pa predvsem učijo komunistični manifest in Marsove nauke. Pri zemljepisju se uče, da se v Sovjetski zvezi dobro živi. Povsod drugod, da so neprestani izredni in stavke.

Tudi kultura je v Sovjetski zvezi v rokah Zdog Judje so pesniki, pisatelji kakor Babel, Lebedinski, Vira, Bazricki itd. Največ je tud judovskih igralcev, prav tako filmskih umetnikov. Nedvomno naložbe pa se godi sovjetskimi slikarjem. Lepih slik sploh ne

morejo in ne smejo več delati, ker smejo delati le po vladnem naročilu. V podobnem položaju je tudi ruska narodna glasba. Slovit cerkven zbor so bili prepovedani. Naj-

boljši stari skladatelji pozabljeni, na sporedu pa so samo dela sodobnih sovjetskih judovskih skladateljev. Sploh imajo Judje na vseh področjih največji vpliv.

Kaj je ostalo v sovjetski stvarnosti od propagandnega marksizma?

Stalin je torej leta 1931 zavrgel načelo enakostnih mezd kot gospodarsko nevarno in je objavil načelo različnih mezd. S tem se je sovjetska država tudi glede mezd vrnila k izkušnjam zapada, toda v poslabšani samovoljni kopiji, kot to pač izhaja iz državnega načrtnega načela. Pri tem pa je sovjetska država tudi na tem najbolj občutljivem področju socialnogospodarskega življenja na široko zabredla v posnemanje »amerikanizma«, ki je seveda v absolutni boljševiški državi dobil posebno brutalno obliko. Kar naj bi od leta 1931 vršili »udarniki«, posebno izšla, ni akordni goročniki, to vrše od leta 1935 dalje »stahanovci«. Sindikati so postali orodje sovjetske oblasti, ki naj delavstvo z vsami sredstvi navaja k stahanovstvu. Akordni sistem, ki ga je marksizem označeval kot sistem preračunane izžemanja delavčevih sil, je dobil s »stahanovstvom« v sovjetski državi svojo gornjo skrajno obliko. Sovjetske meзде so danes načeloma akordne.

Pri tem pa povprečna mesečna mezda na splošno v sovjetski državi ne presega 180 do 200 rubljev. Tarifne razlike bi se mogle ravnati po nam že znanih teoretičnih vidikih načrtnih potreb po delovnih močeh v različnih panogah. Mezda je v funkciji načrtnih postavk. Sicer umljivo in z načrtnim načelom skladno sodilo (kriterij), ki pa nima s socialnimi motivi, na katere se sklicuje sovjetska komunistična propaganda v tujini, nobene zveze.

Danes obstajajo v sovjetski državi v glavnem trije ostro opredeljeni socialni razredi kot posledica različnih mezd oz. dohodkov: spodnji, srednji in višji razred, v okviru katerih pa je seveda še nekaj socialnih razlik. V spodnjem razredu so mase sovjetskih kolhoznih in industrijskih nekvificiranih delavcev. Velik del izmed njih prejema mesečno komaj okrog 100 rubljev. V srednjem socialnem razredu so predelavci, specialisti, sindikalni in strojni inženirji itd. V gornjem socialnem razredu pa so poleg strankine politične elite direktorji, šefi inženirji, trustov in obratov, ki imajo poleg visokih denarnih prejemkov še celo vrsto naravnih ugodnosti.

Kako je med te tri razrede porazdeljen politični vpliv, daje slutiti n. pr. sestava tretjega »vseoruskega kmetijskega kongresa«, v katerem kolhozniki kmetije in delavci predstavljajo samo 3% od skupnega števila 2100 članov. Vsi ostali so bili iz gornjega elitnega razreda.

Leta 1938 je bilo v sovjetski državi 25 milijonov 710.000 mestnih delavcev. Povprečna letna mezda se je gibala med 800 in 2404 rubljev. Toda nominalna mezda je deležna vrste javnih oblikov: progresivni mezdni davek od 0,67% do 3%; prosti svetni davek od 0,93% do 2,8%; z-družni prispevek 1—2%, sindikalna davščina 2%; obvezno državno posojilo 10%, razne dajatve 1%. Na račun teh dajatev se nominalna mezda zmanjša za 15 do 21%.

Citirane, še angleških socialističnih sindikatov, ki je dvakrat obiskal sovjetsko državo, navaja v svoji knjigi, da je treba tej nominalni mezdi v sovjetski državi pristeti še tako imenovano »socialno mezdo«: Ugodnosti socialnega skrbstva in »brezplačno socialno zavarovanje«. Dočim sovjeti zatrjujejo, da znaša delež »socialne mezde« povprečno 32% nominalne mezde, pa pravi Citrine, da sovjetska »socialna mezda« ne presega 28%.

Da more povprečen ruski delavec vsled tem nizkim mezdami živeti, razlaga Citrine s tem, da v sovjetski državi delajo skoraj vsi družinski člani. Tako je Citrine našel n. pr. ženske celo pri težakih delih v rudnikih in na železnikih.

Zanimiva je slika realnih mezd v sovjetski državi. Francoski delavec Yvon, ki je deset let delal v Moskvi, je napravil naslednji primerjalni račun:

Leta 1913, bi bil mogel povprečni ruski delavec s svojo mesečno mezdo, ako bi vso izdal za nakup kruha po takratnih krušnih cenah kupiti 600 kg kruha; leta 1927. (NEP) 800 kg. leta 1933. 430 kg. leta 1934. 300 kg. leta 1935. 170 kg. leta 1936. 225 kg. leta 1937. 260 kg. Lesure pristavlja k tej primerjavi pripombo, da je sovjetska Rusija danes na stopnji gospodarskega in socialnega razvoja kakor je bila zapadna Evropa pred 100 leti na začetku kapitalizma.

Citrine je podrobneje zanimala primerjava življenjske ravni ruskega in zapadnega delavca. Na podlagi cen ljudskega konzuma v moskovskih in pariških magazinih je prišel do zaključka, da je notranja kupna moč rublja domala enaka notranji kupni moči francoskega franka. Na tej osnovi je nato primerjal plače ruskih in francoskih delavcev: povprečna mesečna mezda pariškega delavca je januarja 1936 značala 1925 frankov, povprečna mezda sovjetskega delavca pa 180 do 200 rubljev.

Lesure zaključuje iz teh primerjav, da so v sovjetski državi realne meзде nižje, kot so bile v predvojni Rusiji. Sovjeti izvajajo svoje politike na račun splošnega znižanja življenjske ravni širokih slojev ruskega prebivalstva. Z drugimi besedami bi se to reklo, da mora sovjetski kmetijski in industrijski delavec pretežni del svoje de-

lovne moči žrtvovati za investicijske zahteve petletk, za kritje visokih stroškov neracionalnega državnog-načrtnega gospodarstva, za ogromno birokracijo, za propagando itd.

Sovjetski delavec torej še zdaleč ne dobi za mezdo »polno protivrednost« svoje delovne storitve. Kajti tudi sovjetsko gospodarstvo potrebuje kapitalne in te tem bolj, ker tam s proizvodnimi stroški po vseh znanih naravnost klasično razpisovalno. Sovjetski delavec tudi ne dobiva mezde »po svojih potrebah«, kot je to obljubljal Burharinov program in za njim še danes to po svetu objavlja komunistična propaganda. Sovjetski delavec dobiva običajno »kapitalistično« denarno mezdo kot delovno odmeno, različno po kategorijah in akordnih učinkih. Pa tudi ta sovjetska »kapitalistična« mezda je po pričevanju verodostojnih mož na splošno nižja od mezd v civiliziranem svetu.

Sovjetski delavec pa tudi ne dela kar sam od sebe iz socialistične gorečnosti »po svojih močeh«, temveč iz potrebe po preživljanju, po privlačnosti delovne vrste in delovne odmene in pod silo sovjetskih razmer. Kaj je torej še ostalo v sovjetski mezdni in delovni stvarnosti od naučnega propagandnega marksizma? Nič. — (Iz P. Poljančeve knjige »Gospodarstvo v Sovjetski zvezi«.)

Pribežnik privede

Dne 6. okt. 1944 me je mobilizirala Pohorska brigada. Da natančneje razložim v kakšni okoliščini je bilo to. Ravno sem zaspal, nenadoma zaropotajo šipe. Surov možki glave, da naj odpremo vrata. V sobo stopi nekaj partizanov. Vodnik me je takoj zagledal na postelji. Vsk. beg je bil tedaj izključen. »Tovariš, mi pravi vodnik, »nam boš šel.« — »Ja, vi, oprostite, čevljev nimam. Saj veste, da je vse na karte.« — »Ne v. jaz sem tovariš, čevlje in obleko boš dobil od Angležev.« — »Malo čudno se mi je zdelo, pa vprašam: »T, tovariš, kje pa imaš potem ti anglosko uniformo, da strahiš v teh cunjah okoli?« Partizan na me je jezo pogledal: »Tovariš, obleke so pravkar dospeli n. so še v brigadni magazinu. Sploh si pa radoveden kot kaka stara babica.«

Zapustil sem svojo družino in začel pasje partizansko življenje. Še nekaj, da ne pozabim. Ko sem odhajal, je moja 76 let stara mati prišla na prag in zaklicala »Na Tone, rožni venec, da te bo breznačajna Mati božja varovala!« — »To imate pa lahko vi sami, mi smo s takim rečni že davno pomedli.« odgovor partizan materi. Čudno mi je bilo pri strcu ob teh besedah.

Po mnogih pohodih smo prekomarili mejo. Prišli smo v vas Blato, kamor se je prijel sam general NOV Slovenije s svojim štabom. Takoj smo imeli zbor. General je delil neke vrste pasjih znamk, ampak veste, to so hle medanje. To so dobili tisti, ki so znali nabiti hitro bežati. General je imel tud govor, v katerem je povdal, da čakajo partizane še težke borbe. Pa se oglaš na koncu stroja partizan, ki so ga imeli za malo štramastega: »Tovariš general, saj pravite, da smo že skoraj vse bele pobili, s kom pa bomo imeli še borbe?« General se je odkašljal in s težavo odgovoril: »Tovariš, preden bodo Rusi tu, bomo še nekoliko z Angleži zaplesali!« Mož je še povedal to in ono, nato pa odšel na osvobodeno ozemlje.

Ali smola. Zdi se mi, da so ravno te medalje prinesle nesrečo v brigado. Komaj je general odjahal, so že zaropotale domobranske strojnice. Začel se je naničen beg na položaje. Tud pravkar podeljene medalje niso držale domobranci. Uspehi: nekaj mrtvih partizanov in ranjenih.

V nedeljo na vsrgetodaj so prihrumeli domobranci. Menda so bili iz Št. Vida. Vnela se je huda borba, v kateri smo mi partizani, poignili kratko. Uničen je bil ves drugi bataljon Pohorske brigade. Celo komandanta bataliona se je prišla kroglja. Toda vrag je imel srečo, dobil je pet strelcev z brzostrelko, pa so ga že nekam vlekli. Mislim, da je danes že v trinajsti... Stokal je kot kak otrok.

V ponedeljek pa se je hotel ostali del Pohorske brigade umakniti, proti Žužemberku. A spet smola. Prvi bataljon je zajel v križni ognjen domobranci v Nemce. Začelo je pokat, kot da je sodni dan. Da je bilo še bolj vroče, je poskrbela artilerija. Od vsega bataliona je ostalo 7 ljudi. Tud jaz sem dobil drobce granate v hrbet, da sem bil takoj v krvi.

Dovolj je pokretov, sem si mislil in čakal prvega stika z domobranci. (Za blagor očet.)

Ob alarmu takoj v zaklonišča

Uprava policije v Ljubljani, oddelek za protiletalsko zaščito opozarja prebivalstvo, da mora v primeru danačnega znaka za protiletalski alarm takoj zapustiti vse javne prostore in ceste in se nemudoma podati v najbližje zaklonišče. Osebe, ki ne bodo upoštevale obstoječih predpisov, bodo najstrožje kaznovane z denarno in zaporno kaznijo.

Naročite se na „DOBRO KNJIGO“!

Naročite se na »Dobro knjigo«, če še niste naročeni! V zbirki izide vsak mesec en roman, mesečna naročnina pa znaša:

a) za naročnike, ki so obenem naročniki »Jutra«, »Slovenskega Naroda« ali »Domovine«, 17.— lir za broširano in 35.— lir za vezano knjigo;

b) za ostale naročnike 20.— lir za broširano in 40.— lir za vezano knjigo.

Naročnike sprejema uprava »Jutra« v Ljubljani, Puccinijeva 5. Prijavite se lahko tudi inkasantom uprave »Jutra, izven Ljubljane pa po pošti.

Socialno obzorje

Tudi letos so se izkazali srednji sloji

Velika večina Ljubljancev in Ljubljank pravilno pojmuje potrebe rojakov in rojakin v stiski, srce nekaterih pa je še zmeraj zakrknjeno — Poleg prebežnikov, izgnancev in bombardirancev je v našem mestu mnogo siromakov, ki so jih različni drugi vzroki spravili na beraško palico

Letošnja vsesvetska nabiralna akcija, ki jo je organizirala Socialna pomoč ob sodelovanju drugih dobrodelnih ustanov v Ljubljani in pokrajini, je dosegla doslej največji uspeh in je dokazala, da velika večina Ljubljancev in Ljubljank pravilno pojmuje potrebe rojakov in rojakin v stiski. Kakor zmeraj ob takih prilikah, so se tudi letos izkazali srednji sloji. Uradniki, državni in zasebni, mali trgovci, obrtniki in delavci so v največji meri izpolnili svojo dolžnost do bližnjega v stiski. Z veseljem in zadoščenjem so prispevali v primeri s svojimi dohodki res velike vsote, dobro se zavedajo, kolikšne so dejanske potrebe velikega dela našega prebivalstva in kako resni so časi v katerih živimo.

Poleg dobre volje tistih, ki prav za prav nič nimajo, se je tudi sedaj izkazalo, da tisti, ki imajo največ, še zmeraj nimajo nikakega smisla za stisko svojega bližnjega. Izmed imovitih in najbolj imovitih Ljubljancev so se namreč dostojno odzvali samo nekateri, samo nekateri so se zavedali dejanskega stanja in so prispevali vsote, ki so jih bile vredne. Zavedali so se, da lahko tudi njih doleti kakšna nesreča in da bodo morda že jutri morali brez vsega prositi pomoči usmiljena srca.

Mnogi med njimi pa so dali tako malo, da ni niti omembe vredno, ali celo nič. Njihovo srce je še zmeraj zakrknjeno, kakor je bilo svoje dni srce egiptovskega faraona. Nič niso takrat zalegle šibe božje, ki so bičale krutost tega vladarja, kakor ne zaležejo današnje še tako hude nesreče, da bi vsaj malo omehčala srca dela naših denarnikov, ki slepi za vse, kar se dogaja okrog njih, nadaljujejo s svojo brezvestno pridobitno politiko na račun skupnosti in se niti malo ne zmenijo za nesreče in stiske mnogih svojih rojakov in rojakin. Zanje so merodajne same spekulacije, izmožgavanje svojega bližnjega in črna borza. Za vse bodo, ki je okrog njih, so popolnoma slepi in gluhi, dasi so jo marsikateri sami zakrivilji vede ali nevede. Nekateri takšni gospodje imajo zmeraj pripravljen izgovor, ko gre za pomoč siro-

ma. Najčestši izgovor je, da pomagajo »direktno«. Pri tem pa pozabljajo, da imajo na vratih svojega stanovanja lične tablice, izdelane že pred leti, z napisom, da je beračenje prepovedano in da naj se prizadeje obrne za podporo na magistrat. Da je ta izgovor prazen, kakor je njihovo srce prazno človekoljubnosti, dokazuje že dejstvo, da kljub njihovi »direktni« pomoči še zmeraj živi v bedi mnogo ljudi, odnosno, da njih število še narašča. Kajti če bi oni res pomagali, kakor se uste, da pomagajo, bi bede ne bilo več, tako velika so namreč njihova premoženja, da bi zmogli urediti socialno vprašanje. — Drugi neredki izgovori so bili letos, da so dali že lani. Ta izgovor se od prvega razlikuje samo po tem, da je resničen. Lani so namreč res dali nekaj drobtin svojega bogastva ali pa so dali, kar so morali dati. V ostalem pa je ta izgovor prav tako podel kakor drugi, če ne še bolj. Kaj prav za prav pomeni »samo dali že lani!«? Ali so morda vsi rojaki in rojakinje, ki so se lani brez svoje krivde nahajali v obupni stiski, obogateli ali celo pomrli? Pri tem bi bilo na te gospode umestno nasloviti vprašanje, ali letos tudi oni sami žive od zraka, odnosno, če so opustili svoje dobičkanosne, nepoštenne posle? Le tako bi nam potem postala razumljiva zakrknjenost njihovega srca. Sicer pa je prizadetemu dobro znano, kako tako dobrotniki »direktno« pomagajo. Njihova »pomoč« je navadno trovrstna. Časih res dajo kako malenkost, poudarjamo malenkost, ki niti svoje malenkosti ni vredna, češče pa omeje svojo »pomoč« na dajanje nemogočih nasvetov, kako je treba štediti, če se obneže skromno živeti, ter nasvetov, naj se obrnejo po pomoč na Socialno pomoč in na druge dobrodelne ustanove, češ da jih kar mrgoli. Navadno pa pred prosilcem kar zaloputne vrata, ali pa ga celo ozmerjajo z delamržežem, postopacem in kdo ve še s čim.

Zato je povsem razumljivo, če ni moč goče bede pobijati z uspehom, ki bi si ga želel pošten človek. Dokler ne bodo sodelovali pri tem res vsi, bo beda v teh težkih časih še naraščala, kaj še, da bi popu-

stila. Poleg velike, stalno naraščajoče množice prebežnikov, izgnancev, povratnikov in bombardirancev, samih ljudi, ki so ostali brez strehe, brez obleke in obutve ter brez vsakršnih sredstev, je v našem mestu še zmeraj prav občutno število drugih siromakov. — Med njimi je mnogo takšnih, ki svojo revščino skrbno skrivajo, takšnih, ki se svoje revščine sramujejo, dasi je niso sami povzročili. Oni ne prosijo podpore ne pri zasebnikih ne pri dobrodelnih ustanovah, marveč molče trpe in prenašajo najhujšo stisko. Dobe pa se tudi brezvestni izkoriščevalci, ki na škodo prepotrebni izkoriščajo dobrodelne ustanove in imovite zasebnike, hlinče bedo, dasi imajo dobre dohodeke in premočnine. Takšno postopanje je vse obsojno vredno, saj vemo, da škodujejo edinele resnično potrebni, tako materialno kakor moralno.

Geslo letošnje zime naj bo: Pomagajte! Pomagajte z vsemi silami vsi, ki morete! Le na ta način pomagamo vsem tistim, ki se nahajajo v stiski. Le na ta način bo premagana beda!

Ubegim — na pomoč!

Kako so težki ubogih zdaj koraki, le beda njih je žalostno življenje in v temnih urah črni jim oblaki rode bridkost, nebroj solza, trpljenje.

Za svoj obstoj se v borbi neenaki bore. Napaja strast jim hrepenenje, z boleščjo v srcu, v uri težki vsaki njih klic je: Na pomoč in odrešenje!

Trpinom pota s trnjem so posuta, brez strehe svoje, njihov dom je cesta, kjer spremilja jih povsod le usoda kruta.

Ko smrt trpinom bela bo nevesta, minilo bo trpljenje, srd in kuta svetla. Zdaj sreča tudi njim bo zvesta.

Ljubomir J. Masle

Znaki naraščajoče socialne krize v Angliji

Desettisoči delavcev se hočejo izseliti, da se izognejo usodni brezposelnosti

Londonški dopisnik stockholmskega lista »Afton Tidningen« objavlja zelo zanimive stvari, ki se nanašajo na znake porajajoče se socialne krize v Angliji. Na desetstisoče angleških vojakov in strokovnih delavcev se namerava po koncu vojne izseliti v Kanado, Avstralijo in Novo Zelandijo. Če gre vprašalnih pisem so se stekale dneвно v pisarne britanskih dominijonov, ki imajo svoj sedež v Londonu. Samo v Ontario v Kanadi se namerava izseliti nad 20.000 moških in žena. Dnevno je bilo vloženih 600 novih prošelj za dovoljenje glede preselitve v Ontario. Na stotine vojakov in civilistov je poselilo vsak dan »Avstralski dom« v Londonu, da se poučijo glede izselitvenih možnosti na peto celino. Tudi glede Nove Zelandije so številna povpraševanja, prav tako za Južno Afriko. Dnevno se je javilo okoli sto oseb, ki želijo po kon-

čani vojni odpotovati v Novo Zelandijo, da se izognejo socialni krizi, ki preti Angliji.

Značilno je, da kažejo posebno željo po izselitvi ravno delavci in vojniki. Težko si je pri tem misliti kaj drugega nego to, da mora biti v Angliji nekaj gniliga. Ne motijo se oni, ki domnevajo, da je poglavitni vzrok tega pojava v zaostalih socialnih prilikah. Sedanja vojna je še enkrat dvignila na površje Churchilllovo klico in predstavnik plutokratske reakcije. Ta klica je širokim ljudskim plastem odrekala minimum socialnega skrbstva. To dokazuje odklonitev razpitega Beveridgejevega načrta. Tako se odraža socialna kriza v Angliji v neutešni želji desetstisočev, ki se danes s strahom sprašujejo, kako bodo živeli po končani vojni v Angliji, ki jo bo zajela usodna brezposelnost.

Glasbenikove sanje

— Kako sodimo o sanjah? — je dejal zdravnik — Če bi vam povedal svojo sodbo, bi se mi vsi čudili.

— Kar na dan z besedo Presenetili ste nas že tako pogosto s svojimi izkušnjami in doživljaji, da je pač vseeno ali bo eno zažuden več ali manj.

— Če torej hočete slišati moje mnenje o tej stvari — je dejal zdravnik zamisljeno in je pripravljen:

— Mlad Dunajčan, o katerem vam hočem pripovedovati, je najboljši dokaz mojega naziranja o sanjah. Presenetite sami... Stanovalec sva v isti hiši, samo hodnik je bil vmes. Imela sva vsak svojo sobico v najvišjem nadstropju pod streho, zelo mirno in svetlo, podobno samostanskim celicam. Moj sosed je vedel, da študiram medicino in nekdo je prišel k meni na posvet o žledoladni boleznih. Bil je svetloas, nežen in boječ kakor otrok. Takoj se mi je prikupil čudil se je, da se jaz kot moj vede tako zelo zanimam za glasbo in sicer za duhovno, resno, globoko glasbo. Moj prijatelj Wolfgang Brauchbar je namreč gojil

samo velike italijanske mojstre in Bacha. Pogosto je med igranjem nenadoma prenehal in pogum mu je upadel, da je vstal od klavirja.

— Ne, ne, to ni tisto, kar mi roji po glavi, v tem je še mnogo čudnosti in gnutnosti. Vidim, da ne morem prebrat do dna da ne bom ustvaril nič resno dobrega.

Nekega dne se mi je Wolfgang zaupal: — moja tvorna nesreča ima svoj izvor v mojem srcu. Ljubim in ljubljen sem.

— In temu pravite nesreča?

— Za umetnost gotovo... Toda kaj naj počnem?

— Zavidam vam — sem mu odgovoril.

— Če bi si mogel iztrgati srce iz prsi, bi storil to.

— Ne pretiravajte, dragi prijatelj.

— Morda po poroki...

— Ali se mislite kmalu oženiti?

— Čez pol leta.

Wolfgang je bil plah kakor otrok, se je bil zaljubil v mladenko junonske postave in obraza, pravo lepotic.

Dr. Fran Vatovec:

Ob zori slovenskega novinstva

Ob stoletnici Bleiweisovih »Novic«

Kakor moramo občudovati Trstenjakovo neutrudno znanstveno delavnost, tako strmino ob kopici drugih njegovih spisov neznansvenega značaja. Težko bi bilo nazorno prikazati Trstenjakovo mnogostransko usmerjeno publicistično sposobnost nego je to storil F. Levec:

»Zdaj ti razlaga skrivnosti taram-balte-sekire ter dokazuje, da Skiti niso bili nikdar Slovani, zdaj ti zopet opisuje našo Torkilo in Bog si ga vedi, kakšno boginjso se ter te uči da smo uže pred 2.000 leti bivali na naši zemlji, katera zdaj grob ima komaj za nas; tukaj ti pripoveduje veselo vrbovsko smešnico, ondri priobčava zanimiv životopis slavnega rojaka, tukaj zapoje pošteno slovensko pesem, ondri zagrmí z ostro pridigo, tukaj biča v hudej satiri naše filistre, ondri v vodnem članku kliče k delu in spravi, tukaj ti ljubo in mično sanjari, ondri ti korenito razglablja čudovite skrivnosti našega jezika. S kratka: povsod ga nahajaš, vsak dan ga srečavaš, vsak dan pravim, in povsod: v Bleiweisovih »Novicah«, v Janežičevem »Glasniku«, v »Slovenskem Narod«, v Einspielerjevem in Kljunovem »Slovenku«, v Pakjovej »Zori« in v gorški »Soči«, v »Slovenskem Prijatelju« in »Gospodarju«, v Složnikovih »Drobtincah« in v Matičnih knjigah itd. itd. Zdaj ti piše slovensko, zdaj hrvaško, zdaj nemško,

30 kakor se mu ravno poljubi, a vedno poln navdušenja za slovanstvo, poln ljubezni za slovenski narod!«¹⁰⁰

Nad 30 let je bil D. Trstenjak Novicam najvestejši, najpogostejši sodrnik: od leta 1846, ko je bil objavljen njegov prvi prispevek (pesem) pa do vključno 1881, ko je zaslužni učejak osredotočil svoje publicistično delo v »Kresu«, svojem listu. Vmes sta bila presledka, ko je Trstenjak utihnil. Od 1847 do 1851 in od 1872 do 1878, ko je bil deloma bolan, deloma pa prezaoplen s »Zoro« in »Vestnikom«, ni bilo v Novicah nobenega Trstenjakovega prispevka.¹⁰¹ Ko pa je 1879 prenehala »Zora«, se je Trstenjak spet oglašal v Novicah, ki jih je tri naslednja leta vneto zalagal s svojimi sestavki.

Zal so kljub vzvišenosti idealov, ki jih je Trstenjak oznanjal, ter kljub vzvišenosti njegovega raziskovalnega dela leteli nanj razni očitki. Tako je kritik J. K. v »Novicah« (1873) negativno ocenil slovensčino v Trstenjakovi »Zori«, zlasti pa v »Vestniku« ter pikro pripomnil, »da se slovensčina nagiblje že k propadu«. Trstenjaka, ki je prispeval glavni delež h kakovostnemu dopolnjevanju Novic, so ti očitki zaradi oplajanja knjižnega jezika s prvimi štajerskimi in hrvaškimi narečja gotovo boleli, če tudi so bili delno upravičeni. Pridužile so se še obdolžitve iz neprijateljskih vrst zaradi njegovega slovenskega prepričanja.¹⁰² Tudi je potuhljala kritika, da je bil Trstenjak v zgodovinski stroki samouk in da so zaradi tega njegovi spisi včasih pomanjkljivi. Preveč je zanašal Trstenjaka pri njegovih raziskovanjih tok romantike in rodne pregovornosti. Toda vse te in podobne opazke odtehta

resnica, da so se obračali na Trstenjaka zaradi poznanih slavni Mommson, Coutzen in drugi učenjaki. Češki listi ponatiskujejo v Preždu Trstenjakove izledke. Tako so objavile »Praž. Nov.« v svojem februarju njegov neskrasani sestavek »Odkud prišli Keltové do Norika a Panonie«.¹⁰³ Pravičeno je oceniti Trstenjakove zasluge Fr. Levec, ko je zapisal ob 40letnici njegovega slovstvenega delovanja: »In če tudi on, samouk, ki je živel daleč od velike biblioteke, ter je moral drage knjige kupovati za svoje drage novce, v znanstvenih stvareh ni vselej pravega pogodil, in če tudi ostali spisi njegovi v obliki niso vselej dovršeni, postavil si je z njimi vendar spomenik »sere perennius« ter storil je za svoj narod več, nego vsak izmed nas.«¹⁰⁴

Sprčo velikega ugleda, ki ga je užival po vsej Sloveniji, je postal D. Trstenjak ustanovitelj slovenske šole in skupno z »očetom« štajerskih domoljubov dr. S. Kočvarjem utemeljitelj štajerske ustvarjajoče sredine, ki se je uveljavljala stopnjama vzporedno z Bleiweisovim ljubljanskim (kranjskim) in M. Majarjevem ter A. Einspielerjevimi koroškimi krogom, dočim je gorški stopal krepkeje v ospredje šole v poznejših desetletjih.

Na vrhu Novične politične publicistike pa stoji dr. Valentin Zarnik, ki kaže nekaj vzporednih črt s Trstenjakom: kulturna razgledanost in načitanost, znanje jezikov, neutrudna publicistična delavnost, vsestranska novinska uporabnost, plamenčasta rodna gorečnost. Kakor Trstenjak, tako je izšel tudi V. Zarnik iz književnosti. Če je nihal Trstenjak med pisateljstvom in znanostjo, potem smemo trditi o V. Zarniku, da se je prevesnil iz literature

v politiko. Ob sta bila strastna publicista, nenehno snujoča sotrudnika številnih listov.

Zarnikovi nešteti humoristični, satirični, topopisni in narodnopolitični spisi, ki jih je temeljito obdelal M. Gorše,¹⁰⁵ razodevajo sočnost, poet, vedrino. Novični čitatelji so se z zanimanjem poglavlili v Zarnikove dopise z Dunaja, njegove članke, sestavke in razprave, če tudi niso bili v oblikovnem ter izraznem pogledu dovršeni in če tudi je v njih kar mrgolelo najrazličnejših tujk. Pritegovala jih je njegova žarka duhovitost, pikra humorost, jedka satira, ostru persiflaža, ki so bile kakor izdatna začimba večini njegovih Novičnih prispevkov. Svoje skrbno priprane zbadljivke je namenil poslanecem, diaškim originalom, strahopetnim ter omahljivim Nikodemom. V svoji obširni, slikoviti galeriji je razpostavil vrsto pisanih podob, zmajčenih karikatur, spačenih portretov. (Dalje)

¹⁰⁰ Levec Fran, Davorin Trstenjak, O štiridesetletnici njegovega slovstvenega delovanja, Slovenski Narod 1878, 258.

¹⁰¹ Fekonja Andrej, Davorin Trstenjak, slovenski pisatelj, O petdesetletnici njegovega književnega delovanja, v Ljubljani 1887, str. 30.

¹⁰² Fekonja A. ibid, str. 19.

¹⁰³ Novice 1861, 4.

¹⁰⁴ Levec Fr., ibid, 259.

¹⁰⁵ Gorše Miroslav, Doktor Valentin Zarnik, narčni buditelj, pisatelj in politik, Slovenska Matica v Ljubljani 1940, Str. 27—66 (79).

Film

Dva nova filmska obraza

Winnie Markus

Iz nekaterih novjših filmov poznamo simpatično svetlolasko, mladostno in resno hkrati. Dobre, odkritosrčne, plemenite so mladenke, katere posebejja Winnie Markus.

Z enajstimi leti je stala mala Winnie že na odru praškega »Nemškega gledališča« v otroškem baletu. Kmalu potem je zapustila svoje rojstno mesto Prago. Na Dunaju je v schönbrunnskem gledališkem seminarju prešla osnovne pojme odrske umetnosti. Med študijem je že odigrala svojo prvo gledališko vlogo in skoraj istočasno jo je poklical tudi film. Imela je srečo, kajti svoj filmski debut je opravila v »Materini ljubezni« poleg Käthe Dorsch, kar le dokazuje njeno nadarjenost, da se je mogla uveljaviti poleg tako velike soigralkice. Večjo vlogo je že imela v Mozartovem filmu »Kogar ljubijo bogovje« in pravkar smo jo videli v glavni ženski vlogi filma »Nevarna pomladi«, v katerem ima Siegfried Breuer — katerega smo sicer vajeni le v vlogah pustolovcev ali zapitih baronov — prvič veliko in »solidno« vlogo. Winnie Markus mu je prav priklupna in

odlična soigralka. Najnovejši film, v katerem igra tudi glavno žensko vlogo, pa je film »Tuje življenje«.

Carl Raddatz

Nov filmski obraz za ljubljansko kinogledališko občinstvo je Carl Raddatz. Nedavno smo ga opazili v »Sproščeni rokah«. V barvnem filmu »Immensee« igra že moško glavno vlogo. V filmskem svetu pa nikakor ni novinec, saj sodeluje že nekaj let pri filmu.

Rodil se je v Mannheimu. Na priporočilo Willyja Birgela je prišel že kot abiturient, brez vsake odrske predizobrazbe, na mahnemsko dvorno gledališče, kjer je tedaj deloval tudi Birgel. V takem vzdušju uveljaviti se, zahteva že precejšen kos talenta in odličnosti. Seveda je igral spočetka le majhne vloge, toda že Aachen, Darmstadt, Bremen, Worms in druga gostovanja so mu prinesla večje in velike naloge. V začetniški je postal na mah priznan gledališki igralec. Tedaj je postal film nanj pozoren in prof. Karl Ritter mu je poveril prvo filmsko vlogo v svojem filmu »Dopust na castno besedo«, katerega je insceniral približno pred sedmimi leti. Potem je nastopal v filmih: »Golovin gre skozi mesto«, »Koncert po želji«, »Čez vse na svetu«, »Stuke«, »Povratek«, »Plešemo okrog sveta« in drugih.

Lizzi Waldmüller poje in pleše v operetnem filmu »Noč v Benetkah«, ki vsebuje polno Straussovih melodij

Filmska anekdota

Lizzi Waldmüller, ki igra in poje glavno žensko vlogo v operetnem filmu »Noč v Benetkah«, gre po trgu v Monakovem in opazi dva dečka kako se od daleč obmetavata s spomnu, ne asen, neopredeljen vtis. Poskusil sem se ga spomniti tud za ceno svojega življenja, toda zaman.

Tedaj je sedel Wolfgang h klavirju in začel:

— Čujte, čujte mi je zaklical Bl je naenkrat vse izpremenjen. Se nikoli niso pričarali n čepi prsti iz klavirja tako nežnih, sladkih zvokov. Dejal sem: To je vaša najboljša skladba. — Moja? — je zašepetal Wolfgang.

Čez nekaj dn mi je Wolfgang zaupal, da ne poskuša več spomniti se drugega dela svojih sanj. Torej se je vendar le bal smrti. Prvi del je bil tačas prenehal, toda zaigral ga ni več. Ljubil je in zato n hotel umreti.

Pozneje me je povabil na svojo svatbo. Tisti večeri je kar žarel od sreče. Zložil je bil poročno pesem in na prošnjo svatov jo je zaigral. Sedel sem kraj njega h klavirju, da bi mu obračal liste not, Wolfgang je zaigral svojo novo skladbo in komaj je utihnilo ploskanje, je zaigral preudj... V svojo veliko začudenje sem ziskal prve zvoke zbora, ki ga je bil slišal v sanjah. Videl sem, da prijatelj prebledelva in tiho sem ga vprašal: »Zakaj? Njegove oči so rdele tono v prazno. Wolfgang je gnil in gnil. Globoko je dihal — Nehajte Wolfgang, to vam škoduje — Ah, Bože moj, bože moj, je dejal obrnjen k meni in težko sopeč... spominjam se... Bože moj.

In komaj je izgovoril te besede, je privrela iz klavirja hma radosti, sreče in odrešenja, zmagovalstva, o katerem je pravil. Vsi svati so vstali in sklenili ozek pas okrog žarečega glasbenika, povabjeni po čaru čarobne glasbe.

Hotel sem potegniti njegovo roko od klavirja, da bi ne mogel več igrati. Toda bil sem tud sam očaran. Obnemem sem se pa bal tege, kar je moralo slediti.

Z zadnjimi akordi je sklenil Wolfgang glavo na klavirju. Delal se je blaženega, toda bil je mrtev.

Opozorilo hišnim lastnikom

Uprava policije — oddelček za protiletalsko zaščito opozarja vse poselnike hiš na navedbo o dopolnitvi predpisov o protiletalski zaščiti, ki je razširjena na vse mestne predel. Ljubljane, glede ureditve hišnih zaklonišč in izvršitve ostalih ukrepov hišne protiletalske zaščite, da v danem roku isto izvršijo. Proti kršiteljem te naredbe se bo strogo postopalo.

Knjižne novosti

Nova mladinska knjiga

Posebnost slovenskega knjižnega trga zadnjih let, ki bo nekoč prav tako zanimala sociologa kakor literarnega zgodovinarja, je pač nenavadno visoko število novih knjig za mladino. Ta skrb za naš naraščaj je nemalo gniljiva in hkrati dokazuje neomajno voljo, da hočemo živeti. Kljub vsem vojnim težavam je mladinski knjižni trg tudi letos zelo bogat. Tako vsaj v tem pogledu Miklavž in Božiček ne bosta v zadregi.

Kot izreden pojav beležimo letos knjigo Marjana Radoniča Čarobni prstan, ki obsega dve pravilici, katerih prva je dala knjigi naslov, druga je pa »Ribicev sine«. Mladi avtor teh pravilic je po rodu Dalmatince in v slovenski literaturi menda prvi, ki piše iz prvega priseljenega rodu z razvedrovanje. Jezik je neoporečen, a pravilici razodevata vse vrline otroškega pravilicnega sveta, s katerimi je prežeto ne samo slovensko, ampak vse evropsko mladinsko slovo, a jih je dala sončna Arabija. V njih nastopajo vile, zmaji, črne mačke, silni vojščaki, čarobni prstan, ene kače, zaklete kraljice, čarovnice in neomajni, večni zmagovalci nad hudobnimi silami, ki je v obeh pravilicah predočen, slomačen deček.

Knjiga je izšla v nenavadno lepi opremi. Zlasti je pa treba omeniti uspele ilustracije Marije Vogelnikove.

Tudi letos ne sme nobena slovenska družina ostati brez knjižnega daru Vodničkove družbe!

NIMA OKUSA

Jaka: »Melhijor je imel gotovo nahod, ko se je oženil.«

Miha: »Kako to misliš?«

Jaka: »Če ima kdo nahod, potem navadno nima nikakega okusa.«

RESNICO GOVORI

A: »Poglejte, gospod, to so vam mišice! S temi le rokmi ustavim tudi prvi vlak.«

B: »To je laž.«

A: »Zakaj le, saj sem — strojevodja!«

NESREČEN DAN

A: »Praviš, da pomeni nesrečo, če se človek oženi na petek?«

B: »Prav gotovo. Zakaj naj bi bil prav petek izjema?«

Sodobna Ljubljana

Ljubljanski tramvaj je dokaj pozno dobil svoje prve sprevodnice

Ljubljana, sredi novembra. V zgodovini ljubljanske električne cestne železnice bodo prvi dnevi letošnjega novembra pomembni mejniki. V teh dneh so namreč nastopile službe sprevodnic, ki so bile sprejete v nadomestilo dosedanjim sprevodnikom. Sprevodnice so vsaj delno nadomestile sprevodnike skoraj v vseh mestih, kjer imajo električno železnico. Ponekod so bile navaden pojav že kmalu po prvi svetovni vojni, med sedanjo vojno pa je njihovo število močno naraslo. Povsod so se odlično obnesle. Sprevodnice so dokazale, da z lahkoto nadomestujejo sprevodnike, še več, da jih v marsičem prekašajo. Kakor v mnogih drugih poklicih, tako so tudi v tramvajskem prometu pomembni činitelji, medtem ko možje branijo meje domovine, grade utrbe in vrše druga težka dela, ki bi jim neželjena ženska narava ne bila kos.

Ljubljanski tramvaj, ki bo kmalu štel Abrahamova leta, je dokaj pozno dobil svoje prve sprevodnice. Menda celo zadnji. Morda je še kako mesto na svetu, kjer nimajo tramvajskih sprevodnic, vendar mi ne vemo zanj...

Doslej je bilo sprejetih v službo 50 sprevodnic v dveh skupinah po 25. Prva skupina je v nedeljo 12. t. m. že samostojno nastopala, druga pa je nastopila učno do dan pozneje. Prvi in drugi dan so bili tramvajski potniki nemalo presenečeni. Marsikdo ni mogel do sapa. Poleg navadnega sprevodnika je stala mladenka s službeno kapo, izpod katere so se vsipali bujni kodri. Resno in odločno se je ujavljala v novo službo. In ko je bilo prvo presenečenje pri kraju, ko je ubogi tramvajski potnik, doslej vajen vsega slabega, prišel do sapa, je moral z zadoščanjem ugotoviti, da ljubljanske sprevodnice niso od muh...

Sedaj je vožnja prijetna

Našemu poročevalcu, ki mu je bila poverjena naloga, da napiše reportažo o prvih ljubljanskih tramvajskih sprevodnicah, je bilo tesno pri srcu, preden se je lotil dela. Vedel je namreč, da se bo moral peljati nekaj ur s tramvajem po mestu, kar pa zahteva dobrih živcev, samopremagovanja,

trdna volja, vere in, kar je danes poglavito, mnogo dragocenih kalorij... Tem več je pa je bilo njegovo presenečenje, ko je 12. t. m. popoldne, prav na dan, ko so sprevodnice prvič samostojno nastopile novo službo, stopil na Tržaški cesti v natrpan voz in se odpeljal proti Vili. Takoj je lahko opazil, da so potniki mnogo bolj disciplinirani. Nič več ni bilo brezglavega prerivanja. Mala sprevodnica — pravijo, da je najmanjša med sprevodnicami — je spretno in urno delila listke in sprejemala denar. Njenje oči so bile povsod, hitro so je nove potnike, obenem pa so vestno pazile, kdaj je na postajališču poslednji potnik vstopil v voz, da je potem lahko dala znak s pisčalko — in voz se je premaknil. Nekateri tramvajji so namreč tako visoki, da so jermenji, ki sprožijo signalni zvonec, celo srednje velikim moškim komaj dosegljivi. Zato je mala sprevodnica opremljena s pisčalko, ki prav tako zaleže. Spodetka se je tu pa tam kak potnik, ki je brez sleherne snove kulture, sprevodnicam posmehoval, zlasti če ni šlo gladko pri štetju denarja ter pri ščepanju listkov. Pa tudi kak nevelj opazka je padla. Toda kratak, primeren odgovor je takšnega neotesanega neuvidevnega kmalu opametil.

France Ločnar:

V senciplanin

Vsi trije so zamišljeno sedeli. Košir je vso zino čakal, kdaj mu bo začela mati pripovedovati o svojem življenju, a zaman. Često jo je že sam mislil prositi, da bi mu povedala, kar ga je nadvse zanimalo, toda ni ji rad obujal spominov na žalostno mladost. Nekoč ga je pa spet obšla želja, da bi zvedel, kaj vse je mati pretrpela.

Kakor da bi bila uganila, česa sin želi, je mati pričela:

»Jernej, če te kaj zanima moje življenje, lahko bi rekla trpljenje, kar sem ga morala pretrpeti, ti pa povem.«

»Seveda, to sem si že zdavnaj želel,« ji je odvrnil in pristavil stol blizu nje. Oče je vstal in dejal: »Le povej mi, kako ljubeznega moža si imela. Jaz pa grem na vrček piva, da se mi ne bo treba vno- vič jeziti.«

»Sel je in mati je pričela:

»Tukaj, prav na tem kraju je bil naš dom. Oče je bil gozdni delavec. Ob sobotah je prihajal domov, da se je preoblekel v čisto perilo in da si je napolnil nahrbtnik z živili za ves teden. Mati in jaz sva hodili na dno: srečno smo živeli.«

Oče je silerno jesen prinesel denar, kar ga je zaslužil čez poletje, in tako smo bili čez zimo preskrbljeni. Nič nam ni manjkalo. Jaz sem bila že pri štirinajstih letih popolnoma razvita. Nisem se dopolnila šestnajstega, ko je prišel Rutar k mojemu očetu in me zasobil. Oče je bil veseljem pristal, m'leč: Brez dote bo prišla moja hiša na veliko kmetijo.

Od tistega dne je hodil Rutar vsak dan k nam. Toda jaz sem ga mrzila, ker je nekoga dne udaril svojo mater po roki, sama

da se je osramočen izgubil med množico, ki se je zabavala na njegov račun. Sedaj pa so se tudi oni prepirali, da en sam »promsim, naprej!« iz ženskih ust mnogo več zaleže kakor pa suvanje, vpitje in še marsikaj.

Kaj pravijo vozači

Mnenje vozačev o novih sprevodnicah je enodušno. Na vprašanje, kako so se obnesle, vedo vsi povedati, da zelo dobro. Zlasti poudarjajo vestnost in skrb, da gre vse v redu. Do izraza je tudi prišla prirojena praktičnost. Na končnih postajah, kjer se tramvaj vrne, hitro izmenjajo napisne tablice, odpro odnosa zaklenjena vrata. Zgodilo se je sicer, da je vozač, ne vedoč, da je sprevodnica tablico že obrnila, to storil še sam, kar seveda ni bilo prav, vendar je to nekaj povsem drugega, kakor je bilo n. pr. doslej, ko je sprevodnik pozabil tablico urediti, da je tramvaj vozil z napačno označbo smeri, kar se je mnogo- krat pripetilo...

V marsičem prekašajo sprevodnike,« je rekel star vozač, znan po svoji vestnosti, »zlasti pri dajanju znaka za odhod so vestne. Vedno počakajo, da vstopijo vsi potniki, nato šele potegnejo. So spretni, hitre, resne in odločne. Pa tudi potniki jih raje ubogajo. Mnogo manj prerivanja in slabe volje je zdaj v vozu.«

Razumljivo je, da se niso še docela privadili. Težave so še pri štetju denarja in pri razdeljevanju listkov. Ko pa je zmeraj tolikšen naval. Zato si drug drugemu pomagamo. Mi, vozači, pazimo, da nihče ne vstopi spredaj, razen seveda takšnih, ki imajo prtljago, nakar sprevodnice opozorimo, da je tak potnik vstopil. Treba je položaj razumeti, saj so se morali tudi sprevodniki boriti z začetnimi neprilikami in marsikaj ni bilo prav...

Kaj sprevodniki in potniki

Učna doba je zelo kratka. Dva, tri dni komaj traja. Vrši se pa pod nadzorstvom že izkušene sprevodnika. Vsaka novinka se je morala seznaniti z dolgo vrsto ma-

lenosti. Imena tramvajskih postajališč, in sicer uradna in »domača«, odcep in smer posameznih prog zaradi vzveznih listkov, same malenkosti, ki so delale prvo uro poteka morda največjo preglavico. Potem preštevane denarja in izmenjavo napisnih listkov, spoznavanje različnih tramvajskih izkaznic od rezijske in dijaške do novinar- ske in uradne ter končno vpisovanje pote- ka vožnje, izdanih listkov, priključevanje toka, prižiganje svetilk in še mnogo ma- lenkosti. Vse začete težave so bile z vo- ljo gladko premagane, začetna počastnost pa se je že v nekaj dneh spremenila v ur- nost.

»Večji del so srednje velikosti,« je povedal sprevodnik, »nekaj pa je tudi velikih. Hitro so se zvižele v novo okolico. No- vemu poklicu so se posvetile z resnostjo, skrbjo in globokim čutom dolžnosti. Ni dvoma, da se bodo odlično obnesle.«

Uvedbo sprevodnic pa so pozdravili tudi potniki. Tudi tu vlada enodušnost. Neka- teri so naravnost navdušeni.

»Vožnja s tramvajem je postala prijet- nejša,« trdi potniki in potnice. »Nekam bolj veselo in lahkotno gre vse od rok. Manj prerivanja je sedaj, manj slabe volje in za- blavljanja ter več discipline. Pa še nekaj je opaziti, kar bo vsakdo pozdravil. Če kdo teče k tramvaju, mu ne odpelje več pred nosom, kakor se je to doslej večkrat pri- merilo.«

In kaj je povedala brhka sprevodnica

Naš poročevalec je navezal neposredne stike tudi s sprevodnicami. Ugotoviti je moral, da je uprava električne cestne železnice dobro izbirala. Nekateri imajo služ- bene čepice, mnoge so še brez, ali še sploh navadno opravljene. V tramvaju se počuti- jo že kakor doma. Menjavanje hitrosti, ostri ovinki, in drugi nepričakovani stres- laji jih že ne morejo več vreči iz ravno- težja. Trdno stoje in lahko že med vožnjo pišejo poročila in tudi v največji gneti jim ne uide več noben zastojkar. Teh je se-

daj manj, so pa tudi takšni, ki bi najraje dvakrat kupili vozovnico...

»Kako se počutim v novi službi?« je re- kla ena izmed sprevodnic, ne da bi se da- la ovirati pri delu. »Prav za prav ni pri- posebnega. Spodetka je šlo počasi pri pre- stavljanju denarja in oddajanju listkov. Mar- sikdo je tudi debelo pogledal. Sedaj pa so se nas vsi potniki privadili. Upoštevajo, da smo začelnice in nam lajšajo začetni- ške težave. V začetku se je tu pa tam kdo posmehoval, zlasti neki gospod se mi je posmehoval, ker sem počasi štela denar. Ko sem ga zavrnila z vprašanjem, ali je res tako smešno, je osramočen izginil med množico... Biti moramo pred vsem glas- ne, razločne in kratke, pa gre.«

Za zaključek: Reporterjeva beseda

Kljub temu, da se je s tramvajem pe- ljal križem krašem po Ljubljani, je bil pi- sec teh vrstic po povratku vder in nasme- jan. Prepričan se je, da prve tramvajске sprevodnice v našem mestu odlično izpol- njujejo zadano jim nalogo. S svojim po- javom so neznosnost tramvajске vožnje na- redile znomo. V polni meri se zavedajo odgovornosti. Če se bodo vsi tramvajski potniki v tolikšni meri zavedali svojih dolžnosti, pred vsem če bodo discipli- narni in uvidni, bo vožnja s tramvajem kljub hudemu navalu tudi njim mnogo pri- jetnejša. Prvim tramvajskim sprevodnicam v Ljubljani pa želimo mnogo sreče!

Dobri ljudje

Zmeraj sem bila mnenja, da je v vsakem človeku, pa najsi bi bil še tako zakrknjen grenik, vsaj za zrnce dobrega. Dostikrat je sicer treba to zrnce z mikroskopom iska- ti, toda potrpežljivemu iskalcu se končno vendarle posreči, da ga na kakšen način iz- brska na beli dan.

Pred meseci mi je zbolel mož. V sana- toriju leži in ljubi znanci se z veliko po- zornostjo zanimajo za potek bolezni. To naju je spodbudilo spravljeno naravnost v de- lirij ginjenosti. Saj je za te čase vendar nekaj izrednega, če se kdo zanima za na- vadnega smrtnika, ki nima niti polnih žep- ov, ne zvrnečega imena niti ni v sorod- niški zvezi s kakšnim čevljarjem ali me- sarjem.

»Vidiš,« sem rekla oni dan možu, »toliko prijateljev in znancev me dan za dnem po- vprašuje po tvojem zdravju. Kakor rodni bratje se zanimajo zate, pa reci, če nisi še dobri ljudje na svetu?«

Toda moj mož je nepoboljšljiv skeptik. Le nasmešnil se je nekam grenko. »Morda pa na kaj računajo,« je rekel. »Dandanes je pri ljudeh vse preračunano. Vsako de- janje, sleherni kretnja, beseda, da, čelo misel.«

»Beži no,« sem bila ogorčena. »Na kaj neki naj bi računali? Nepoboljšljiv črno- gled si.«

Oni dan sem srečala znanko. Že onkraj ceste me je prijazno pozdravljala. Nato je prišla k meni. In prvo vprašanje je bilo:

»No, kako je kaj z gospodovim zdrav- jem?«

»Tako, enkrat boljše, drugič slabše. Kro- nična bolezen se ne pozdravi kar čez noč.«

»Hm, da, res je tako. Vidite, pokojni mož neke moje prijateljice je imel isto bolezen. Nekaj časa je počel v bolnišnici, potem pa je bilo po njem. Pustil je revni štiri ne- preskrbljene otroke. Vi vsaj nimate otrok. To je sreča.«

»Hm, da,« sem zamrmrala. Pred očmi se mi je zameglilo in v grlu me je zabolelo, kakor da sem pogoltnila ostro kost. Znan- kin obraz pa je bil sama čista nedolžna ljubeznost.

sem to videla! Ako mi je bilo le mogoče, sem se mu izognila. Tako grobega človeka ne bi mogla nikdar ljubiti.

Z Jernejem, tvojim očetom, sem se vedno rada sestajala, on je bil ljubezni in dober. Tudi oče je to neke izvedel, najbrže od Rutarja. Ko mi je to očital, sem ga na kolenih prosila, naj vzame Jerneja s seboj in naj še njega izuči gozdnega rokodelstva, da bi se potem poročila, lepo in mirno živ- ljenje bi imeli; toda vsa moja in materina prizadevanja so bila zaman. Oče je trdil svoje.

Ko me je nekega dne zasobil, ko sem go- vorila z Jernejem, me je doma pričakal s palico. Ko sem vstopila, me je dvakrat uda- ril s palico čez hrbet in zakrčkal: »Nihče drugi ne bo tvoj mož kakor Rutar! On ima kmetijo, tvoj razcapani pastir pa nima niti toliko, da bi se na svoje vsedel!«

Tako mi je potem še čisto dejal. Nesreča je prišla, ko je župnik, tedanji kaplan, pri- skrbel Jerneju novo obleko. Do ušes sem bila zaljubljena v Jerneja in v njegov me- hki glas. Postal je sloveč cerkveni pevec. Kadar je pel v cerkvi ali na vasi, sem si želela, da bi nikdar ne bil pesmi konec. Najlepši, najpostavnejši fant je bil v fari; morda samo za moje oči — in postala sem vsa njegova.

Ker je bil oče čez teden v gozdu, sva se brezskrbno sestajala. Mati je bila predbo- ra z menoj in me ni zatožila očetu. To je po- stal zame usodno: zamislila sem. Materi pač nisem mogla tega prikriti in že sem mislila na smrt. A čas me je prehitel.

Mati je bila nekje na vasi in tedaj je prišel oče iz gozda, čeprav je bila šele sre- da. Že je sumil, da se sestajava z Jerne- jem, zato je prišel domov kar sredi tedna, da bi naju presenetil. Mati ga je na vsi srečala in mu spetoma vse povedala, saj se ga je tudi ona zelo bala. Sicer je bil v

»Res, najhuje je, če človek izgubi zdrav- je,« je čebljala, kakor da pripoveduje o vre- menju. »Bolezen je nesreča vseh nesreč. Tu- di za vas, uboga gospa, je to zelo neprijet- no. Zdjaj stanujeta čisto sama, kajne? Go- tovo vas je ponoči strah? Pa tako daleč v predmestju. Toda stanovanje imate najbrž lepo. Koliko sob? Ali je kuhinja velika?«

Tudi kopalnico imate najbrž? In vrt? Ko- liko najemnine pa plačujete? In gospodar, kakšen je? Siten kakor so vsi, kajne? Vi- dite, mi pa stanujemo v mestu. Tako rekoč strogi center. Stanovanje je sicer majhno in v tretjem nadstropju, toda center, draga moja. Strašno sva zadovoljna. To se pravi, jaz sem zadovoljna — moj mož pa za- dnji čas nekaj sitnari o vrtičku in ker se preveč debeli, mu je zdravnik predpisal dol- ge sprehode. Pa bi bilo zanj kakor nalašč, če bi stanovali v predmestju. Pa sem mi- silila, to se pravi, moj mož je mislil, če bi vi kdaj mislili na selitev, da bi zamenjali z nami. Pridite kakšen večer kaj k nam na skodelico čajčka, da se pomenimo. Boste videli naše gnezdece. Prepričana sem, da vam bo ugajalo.«

»Morda, na svidenje, gospa. Strašno se mi mudi.« Grio sem imela čisto suho. Z veliko muko sem te besede izdala iz sebe. Znanika mi je krepko stisnila roko.

»Na svidenje in potolažite se! Boste vi- deli, vse se bo dobro izteklo. In čimprej pri- dite k nam na čajček, da si ogledate naše stanovanje.«

V knjižnici sem našla na znanca.

»No, kako je močičku?« je bilo prvo vprašanje.

»Tako. Vleče se bolezen, vleče.«

»Hm, seveda, saj je pa tudi hudo bolan. Že prej, ko je še hodil v službo, sem mu kar z obraza bral, da je bolan. Neki moj prijatelj je bolehal za isto boleznijo. Od zdravnika do zdravnika je hodil. Tudi v zdravilišče je bil. Pa ni nič pomagalo.«

»Oprostite, mudi se m.,« sem komaj za- fecijala in odhitela k vratom, ne da bi iz- brala knjige. Toda dragi znanec jo je urnih krač ubral za menoj.

jedru dober, le njegovim ukazom ni smel nihče oprekati. Spetoma mu je mati go- vorila, kakor mi je pozneje pravila, da je božja volja taka in da bi bilo res bolje, če mi pusti Jerneja.

Oče bi bil morda še odstopil od svojega sklepa, če ne bi bil Rutar razstrosil po vasi, da bom se pred pustom njegova.

Oče se je pa tudi sem in tja pohvalil, da bom prišla brez dote na veliko kmetijo. »Vsa fara se mi bo posmehovala, če ne pri- de do ženitve, njegova bo!« je oče zavrnil mater pred vrati in vstopil. Planil je name kakor tiger in me pričel tepiti. Ni bila lah- ka očetova roka, a sem jo lahko prenašala z zavestjo, da me bje oče. Čutila sem, da bi me Rutar pretepal brez vzroka, zato ni- sem na očetovo vprašanje, če bom naredila vse po njegovi želji, niti odgovorila.

To je očeta tako razjezilo, da me je ne- hal biti z rokami in se je pričel ozirati okoli sebe, kaj bi prijel v roke. Tedaj je stopila med naju mati in dejala s solzami v očeh: »Prosim te kakor Boga, nečaj jo bit! Meni krvavi srce; če ne nehaš, boš ubil še mene brez udarcev! Tedaj je oče povesil glavo in roke. Mati je pa hitro na- daljevala: »Poglej nazaj, v našo preteklost!«

Z veseljem delamo od zore do mraka in obdelujemo sosedovim zemljo, ker nimamo svoje, a vseeno ne trpimo pomanjkanja! Do zdaj smo srečno živeli; dovolj ji, da vzame Jerneja!«

Tedaj je oče ponovno vzrotil in zakrčkal: »Ne imenuj mi več tega imena! Oče je od tistega dne molčal in me pustil v miru. Le to mi je zabičal, da moram biti doma. Stro- go mi je prepovedal, da bi šla na vas ali v cerkev. Nihče ne sme opaziti tvoje ne- sreče!« mi je požugal.

Trenutno je bil oče v zadregi zaradi me- ne, toda jo je znal dobro izvesti. Rutarju je dejal, naj počaka še eno ali dve leti, češ

»Samo trenutek še, gospa, samo trenu- teki! Veste, če bi se kdaj slučajno nameri- lo, da bi kaj od gospodove obleke odpro- dali, tisto njegovo sivo suknjo prihranite meni. Kakor nalašč bi bila za našega fan- ta. No, seveda, to sem kar tako omenil. Sicer sem pa prepričan, da se bo vse dobro izteklo. Lepo pozdravite močičku in mu re- cite, da mu iz srca želim skorajšnje okre- vanje.«

Na vrat in nos sem stekla po stopnicah.

Hitela sem po cesti. Spetoma sem srečala še dober ducat znancev in znank. Prijazno so me pozdravljali. Vsa bi se bil rad usta- vil, toda jaz sem hitela kakor furija. Ne- kateri so klicali za menoj, pa se nisem ozir- la, nisem odgovorila. Bila sem gluha, slepa in mutasta.

Komaj sem prisopla domov, je zunaj po- zvonilo. Poštar mi je prinesel pismo. Pisna dobivam zelo redko, zato sem bila silno ra- dovedna, kdo mi piše. Pisala mi je bivša sošolka. V soli nani ni nikoli vezalo tes- nejše prijateljstvo. Tudi pozneje, kadar sva se srečali, sva se samo nekam kisel po- zdravili in nič drugega. Kaj neki ima zdaj naenkrat na srcu, da mi piše pismo? Te- snobna slutnja me je obšla. Začela sem brati:

Predraga, uboga prijateljica!

Milena mi je pravila, da Ti je mož zbo- lel. Res, to je velika nesreča. Z vsem srcem sočustvujem s Teboj. Potolaži se. Taka je pač človeška usoda, da mora vsak nositi svoj križ. Zate je tudi to to- liko lažje, ker bi dobila po možu pokojni- no, tako bi bilo vsaj nekoliko za Tvojo eksistenco preskrbljeno. Vidiš, jaz pa po svojem možu ne bi dobila prav nič in bi bila velika reva, navezana samo sama nase. Toda upajmo, da ne pride do naj- hušega, kar Ti iz srca želim. Ob koncu Ti omenjam še eno majhno prošnjo. Morda imaš odveč kaj od mozevega perila ali kakšne čevlje? Najraje bi imela goz- derje. Saj bi Ti zelo dobro plačala. Več, moj bratranec železnikar te reči zelo do- bro zamenja za živila, ki zdaj tako pr- pridejo. Torej, prosim, odgovori mi, če imaš kaj odveč.

Srčne pozdrave Tebi in Tvojemu mo- čičku! Naj hitro ozdravi! Elnca.

Mat je pokleknila predenj in ga prosila s povzdignjenimi rokami, naj me pusti do- ma, češ da brez mene ne bo mogla živeti, ker sem njena editi otrok; neizmerno me je ljubila. Toda vse zaman.

Tedaj so se nana šele odprle oči, kaj oče z menoj namerava. Vdala sem se v usodo... Tisto nič nisem zatislila oči. Obe z materjo sva bedeli, tudi oče menda ni spal. Ob eni uri me je že poklical. Mati nama je molče zavrela mleko, a se ga ni- sem dotaknila. Ko sem bila gotova, sem mu molče sledila. Ko sva se vsedla na voz, je dejala mati: »Lenard, še imaš čas! Vrnita se v hišo!«

Oče ni odgovoril. Prijel je za vajeti in pognal. Lenard, smilši se mi, kazni ne boš ušel! je še šepnila mati s pridruženim gla- som in se sesedla na klop.

Moje in materine bolesti ti ne morem dopovedati, misli si sam... Molče sva se

Opazka ob robu

Prejeli smo: Tisto, kar je bilo zaradi drv v zadnji številki, ne bo držalo. Lahko dokazemo, da so trgovci kuriva po svojem stikatu storili vse, da bi bilo potrošnikom čim bolj ustreženo. Dokazano je tudi, da je sindikat urgal, da bi drva prispela že poleti, da bi se lahko posušila. Niso pa trgovci krivi, če dobivajo sveža, na novo sekana drva, ki prihajajo večkrat v naj- hušjem dežju. S tem naj bi bila krivica popravljena, ker prav gotovo nima vaš ce- njeni list interesa, da bi kogar koli neupra- vičeno napadal in mu krivico delal.

Tudi opazovalec.

Priznati moramo, da skrbni Prevod za po- trošnike in da pazi, da gre razdeljevanje posameznih živil v najlepšem redu kljub vojni prilikam, ki nas postavljajo vsak dan pred nove težave. Le nečesa bi prosili potrošniki: v zadnjem času je prenehala dodeljevanje fižola. Za zimске mesece bi bilo prav, če bi dobil vsak potrošnik na do- ločene odrezke živilske nakaznice vsaj pol kilograma fižola mesečno. Potrošnik.

Osebnosti

V podružnični cerkvi v Kosezah sta se poročila magistratni uradnik inž. Ivan Cu- ček in magistratna uradnica gđ. Minka Košir. — Diplomiral je na pravni fakul- teti g. Polde Tomšič iz Ljubljane. — 20 letnik zvestega službovanja je prazno- vala te dni poslovodkinja pri tvrdki August Agnola na Dunajski cesti gđ. Antonija Medvešek. — V cerkvi Sv. Cirila in Metoda sta se poročila cand. ur. Reis- ner Jože in gđ. Marija Lajovic. Prič sta bila ženinov oče Reiser Jože, direktor v pok. in nevistični uradnik Fran, tovar- nar iz Litije. — V krogu svojih stanovalskih tovarišev se je srečal z Abrahamom uslu- žbenec Narodne tiskarne Nikola Ivković, ki uživa zaradi svoje ljubeznosti in vzgle- dnega delovnega tovarstva priljubljenost in spoštovanje pri vseh, ki ga poznajo. Zeli- mo mu, da bi njegove krepke rame prene- sle še enkrat toliko »skrižev«, kolikor jih je te dni naložil Abraham nanj. Iskreno čestitamo!

Neveste na izpitu

Charles Haynes iz Clytona v severo- ameriški državi Georgiji je bil po svojem poreklu, premoženju in znanosti to, kar imenujemo »dobra partija«. Bil je tudi ze- lo izbirčen. Tril je, da se ne bo ožen, dokler ne najde neveste, ki bi ustrezala vsem njegovim zahtevam. O tem bi se la- hko prepričal samo po poskusih. In res se je oglašilo 15 deklet, ki bi se rade omožile z njim. Haynes je najel za pol dne raz- red v šoli, kjer je zbral priglase dekleta in jim dal šest pismenih nalog. Takole so se glasile naloge:

1. Imenujte sedem krem in njihove last- nosti.
2. Ali se je glavna jed popoldne ali zve- čer?
3. Ali smemo dati fige otrokom, ki jim začenjajo rasti zobje?
4. Opišite dobro improviziran obed, če vam mož nepričakovano privede domov tri goste.
5. Napišite v sto besedah, kako naj se običaji omožena žena.
6. Imenujte šest moških in 6 ženskih krstnih imen, ki se vam zde prikladna za otroke.

Tri kandidate so napravile izpit prav dobro, toda vse tri so se zadovoljile z uspe- hom pri izpitu in izjavile, da jim na le- pom Charlesu ni toliko ležeče, da bi se po- tegavale zanj. Haynes se je začel z mla- do lepo vdovo Bello Brandtovo, ki ji ni bilo treba delati izpita. Saj bi bila itak padla, je odgovorila smeje, na vprašanje radovednežev.

LOV NA TIGRE

Gospa Motovilova dobi iz Indije brzojav- ko: »Vaš sin se je pri lovu na tigra smrtno ponesrečil.«

Motovilova odgovori brzojavno: »Pošljite truplo!«

Čez dolgo časa je dobila zaboj s tigro- vim truplom. Motovilova spet brzojavi: »Ne traja, sina mi pošljite!«

Kmalu dobi brzojavni odgovor: »Sin je v tigru.«

Zmečkala sem pismo in ga vrgla v šte- dnik.

Odšel znanec in znanek kratko malo več ne pogledam. Pisma vrtam neodprta. Kajti prišla sem do prepričanja, da so na svetu ljudje, v katerih ni niti zrnce dobrega. K tej vrsti spadajo moji dragi, prijazni znanci in znanke.

I. S.

peljala preko Podkorenskega sedla v Be- ljak k očetovi sestri.

Toda ko je sestra izvedela, kaj namera- va oče z menoj, je razjarjena vstala in kri- čala nad njim, kakor da bi bila blazna.

Oče je molčal. Vstal je in naju zapustil, kajti le predobro je poznal sestro, da ga kljub vsemu ne bo izdala in da bo molčala ko grob.

Pri teti sem te rodila in bi mi bilo tudi najljubše, da bi bila kar pri njej ostala. Lepo v slogi sva živeli, kakor ti je že teta pisala.

Ko me je oče pripeljal nazaj prosto in zdravo, a žalostno, me je bil vprašala, kako je bilo. Samo to sem ji povedala, da sem povila nenavaden krepkega dečka. Še enkrat je mati skušala pregovoriti očeta, a njegovo srce se ni omehalo; čez pol leta sem postala Rutarjeva žena.

O tem in onem

Nizozemska je otrok očeta Rena...

Nizozemska je otrok očeta Rena, ki se ob njenih obalah trudno poganja v objem Severnega morja. Značilno svojstvo Nizozemske je amfibična povezanost zemlje in vode, ki sta od pametnega v večnem boju, v katerem igra odločilno vlogo človek. Izliv Rena v Severno morje je eden izmed najbolj lahkih branljivih predelov evropske celine. Nizozemska leži skoraj vsa na naplavinah konozolka. Edini gričasti del tvori ozemlje v pokrajini Limburg, kjer se dviga nizozemski Triglav-Vaalser, s 322 m nad morsk gladino. Tu so tudi edini nizozemski kamnolomi, ki dobavljajo kamen za vse nizozemske kamnine zgradbe. V Limburgu leže tudi edini nizozemski premogovniki, ki tvorijo priročni most med nemškimi nahenskim in belgijskim kamnolomnim revirjem. Severni del Limburga pa leži na naplavinah Maasa in Rena. Tu je že oblikoval podobno zemeljsko površino človek z delom svojih rok, kakor nikjer drugje na naši celi.

Z graditvijo nasipov, kopanjem prekopov in umetnim izsuševanjem poplavljenih in naplavljenih ozemelj so se bavili prebivalci na Nizozemskem že v rimski dobi. S tem mučnim delom pa so pričeli na široko šele po križarskih vojnah, ko so prinesli v deželo križarji poznavanje mlinov na veter. Mlini na veter so postali v kratkem razdeljiv najvernejši, najcenejši pomočniki nizozemskega človeka v njegovi borbi za pridobivanje nove zemlje. Z njimi je dobil cenovno pogostilo silo za črpanje talne in rečne vode, zbirajoče se za rečnimi in morskimi nasipi.

Frapprevalec današnje Nizozemske so prebivalci samo na vzvišenih predelih med vodami in močvirji. Te vzpetine so umetno zvišovali z nasipanjem in na takih nasutih mestih postavljali svoje vase »Terpen« (Dorff). Po stoletnih izkušnjah so postali Nizozemci neprekosljavni mojstri v izsuševanju močvirij in uravnavanju rečnih tokov ter kopanju umetnih vodnih prekopov. Tako so Nizozemci očevali pred morjem že za nasibi zavarovane predele svoje domovine. Hkrati so iztrgali morju deset in deset tisočev plodne zemlje. Največje delo v tem pogledu je izsušitev Zuijdersekega jezera, o čemer je »Jutro« že povno obširno poročalo.

Danes leži povprečno dobra četrtina nizozemske plodne zemlje za nasipi nad morsk gladino. Tretjina ozemlja pa je zavarovana z nasipi pred rečnimi poplavlami. Osuševanje Nizozemske je v mnogem najtežje združeno z nizozemskim podnebnem. Nizozemska ima izredno morsko podnebje. Povprečna januarska temperatura znaša 3 in juljska 19 stopinj nad ničlo. Povprečno pada na Nizozemskem od 700 do 800 mm padavin.

Nizozemci so po krvi Germani, vendar pa so pomešani tudi z negermansko krvjo. V starem veku so bili na južnem Nizozemskem prebivali Kelti. Njihovi sosede so bili Betavijci in Tungri, plemena germanskega pokolenja. Na obalah Severnega morja pa so zakoreninjeni že od Tacitovih časov Frizi. Ostali so na svojem mestu kljub vsem usodnim viharjem in pretresom v svoji dvatisočletni zgodovini. Med preseljevanjem narodov so se naselili v južnih nizozemskih pokrajinah Franki, na severu pa Saksonci. Pozneje so se obliji pomešali s Frizi in ustvarili osnovo sedanjega nizozemskega rase. Frizi pa so ostali nepomešani vzdolž obal Severnega morja od Danske do francoske Flandrije. Pismeni jezik Nizozemcev je danes zmes frankovskega in nizozemskega jezika z malo primeso frizijjskega beseda. Poleg pismenega nizozemskega jezika sta močno razširjeni holandsko frizijjsko in sasko frankovsko narečje. Frizijjsko narečje se je ohranilo v Friziji zelo čisto in se izživlja zadnja desetletja.

Utrinki

Ako si razlaziš dobrega človeka in se hočeš z njim sprijazniti, ga prosi za uslugo. Na odru življenja je največkrat samoljubje sepetalec.

Svetovni nazor posameznega človeka je ogledalo njegovega značaja.

Žena, ki je ponosna, da obvlada svojega moža, ni ponosna nanj.

Če nimamo nič drugega, je tudi upanje sreča.

Mnogokrat šele po zavisti drugih spoznamo lastno srečo.

Marsikatero zadevo poslabšamo na sto načinov, popravimo pa le na en način.

ustni, a ko sem očetu pokazala škrobo čeljust in presekan z gornjo ustnico, je kar obstal. Stopil je k meni in mi dejal: »Magda, še imaš v meni zaščitnika! Toliko ti povem v opravičilo: Očital sem Rutarju, da je udaril lastno mater. Opozoril sem ga, da bo žena še lažje bil. Častno besedo mi je dal, da te ne bo udaril brez vzroka. Zda mi pa povej, zakaj te je udaril? Toda govori resnico!«

»Samo zato, ker mi je padla žlica na tla,« sem mu odvrnila. Tedaj je oče molče zapustil sobo in šel nad Rutarja. Dodobra mu je zrahljal kosi, da je lep čas pomnil. Jaz sem ostala doma in nisem niti v sanjah mislila, da bi se kdaj vrnila k možu. Ne nadomna pa je zbolela njegova mati. Ko sem se vračala neke nedelje od mame, me je pričakoval. Ves potrt je bil in me prosil, da se bo pobiljalo. Pregovoril me je, da se bo vrnila k njemu. Objubil mi je, da sem zaradi bolne matere vrnila k njemu. Nekaj tednov je bil dober z menoj, potem pa je postal isti surovec. Ako sem stala za vrati, jih je naglo odprl, da me je lopnil z njimi. Če sem pa stala med vrati, mi je prav tiho stopil za hrbet, me porinil in zaklel: »Prokleti stor, ali se ne boš nikdar več preakniti!« Tako me je vedno izžival. Na slehernem koraku sem mu bila v napoto.

Sramovala sem se, da bi se spet vrnila domov; zaradi ljudi sem se vdal in prepuštila usodi. Tudi materi ga nisem vedno tožila; še to, kar so ji povedali drugi ljudje, sem utajila ali vsaj opešala. Posoval me je dan za dnem, da sem počestnica in da bo prišlo vse na tuje, ker nimava potomcev. Stala sem ob postelji njegove bolne matere in mu odvrnila: »Naj izumre tvoji hudobni rod, za to bo že Bog poskrbel!« — »Vrag naj vzame tebe in tvojega Boga!« je zaklical in me udaril tako močno, da sem padla preko bolne matere. Mati je bolno

tudi v domorodni frizijjski literaturi. Frizijjski jezik se močno razlikuje od nizozemske, kateri je precej manj podoben, kakor angleščini.

V južnem Limburgu je občutiti močan vpliv valonske in francoske, ki ima veliko vlogo tudi v obrednem jeziku nizozemske protestantske cerkve. To pa zaradi tega, ker se je naselilo po nantskem ediktu na Nizozemskem na tisoče in tisoče francoskih hugenotov, ki so opravljali splošno svojo protestantsko službo božjo v francoskem jeziku. V teku razvoja so se francoske hugenotske družine zleze z nizozemskim prebivalstvom in postale po jeziku in duši nizozemske. Francosčina, ki so jo prinesli s seboj v evangelizacijske cerkve, pa je ostala. In tako čitajo danes v nizozemskih protestantskih cerkvah, kjer ni daleč na okoli nbenega Francoza, še zmeraj službo božjo v francosčini.

Splošno mislimo, da so Nizozemci narodno čulni narod, vsekakor bolj, kakor smo bili Jugoslovani v svoji bivši državi. Temu pa ni tako. Nizozemski pismeni jezik veče sicer vse Nizozemce v eno narodnostno skupino, ki pa je plemensko in versko dosti bolj različna in če hočemo tudi razdeljena, kakor smo bili mi svoje dni. Nizozemci se dele po narečjih, ki so med seboj dosti bolj različna, kakor sta slovensčina in srbohrvaščina. Dele pa se tudi po veri in sicer v protestantski in katoliški del, med katerima traja že skozi stoletja zelo živa in včasih kar ostra borba. Katoličani so naseljeni v južnih, protestanti pa severnih pokrajinah. Mejo med obema sku-

Juh Avgust:

Kako sem se postaral med stenami

V solskem letu 1894-95 nas je bilo v I. razredu 60 učencev. L. 1899 nas je bilo v III. razredu vseh skupaj 51 učencev. Koliko jih je prišlo v 8. razred, ne vem. Mislim pa, da od takratnih prvoročev prav malokateri. Kolikor jih jaz poznam (ali oni mene), zavzemajo nekateri prav ugledna mesta: sodniki, zdravniki, duhovniki, odvetniki profesorji itd. Koliko jih je že umrlo, nisem mogel ugotoviti. Dva od njih že pokojna dr. Pavel Grošelj in dr. Lah imata prav lepa spomenika na pokopališču.

Pri nas je bilo 11 otrok in sem bil jaz deveti med njimi. Moj dobi in skrbni oče se je odločil, da me reši solskih muk, zlasti težkih grških kljuk in računskih težav. Tudi moja blaga, zlata mati je uvidela, da njen sinček Gustel, četudi je še v 14. letu svoje starosti rad delal oltarke in banderice, ne bo nove mase pel. Visoki svet dočaka kroga je torej sklenil, da se pošlje »mučenike« iz šole — kam — v službo.

Svojčas sem neke napisal, da sem kmalu po onem kritičnem dnevu, ko mi je sedaj že pokojni profesor dr. Debevec v januarju 1899 med poukom zaklical 4 kratke, a pomembne besede »Juh vince te ipsum — res kmalu odšel iz šole. Dne 20. 2. 1899 — bil je ponedeljek — ko sem po veselju in brezskrbnosti zaužitih nedelj prišel — non paratus — v šolo, doživel kar dve razočaranji: Koj prvo uro sem namreč dobil »svetke«, drugo uro, bilo je ob pol 10. — pa potrkala nekdo na šolska vrata. Nisem si mogel niti misliti, kdo naj moti pouk, še manj pa, da je ta, ki sredi solske ure trka na vrata — moj dobi, sedaj že pokojni oče. Profesor je odšel takoj ven, a se je kmalu vrnil. Pogledal me je pomembno in mi rekel, naj grem malo iz sobe. Ni bilo časa misliti, kaj naj to pomeni in že sem stal pred vrati. Zagledam očeta, ki me resno (morda je že zvedel za ta moj zadnji cvet), toda vseeno prijazno pogleda in mi pravi: »No, Gusti, sedaj pa bo tvoje šole konec. Pojdi z menoj, da greva kam v službo!« Še enkrat sem šel v oni usodni razred, vzel knjige, pogledal po fantih, povedal profesorju, da odhajam (je že vedel, kam grem) in z bogom grščina in matematika ter ti najlepša življenjska doba! Ne žalosten ne vesel sem odšel s brez očičnega slovesa za zmeraj iz tega sveta. Molče in pohlevno sem odhajal s svojim očetom iz Beethovnovih ulice, kjer je bila nekdanja gimnazija. Od tam me je oče popeljal naravnost na Breg v ono veliko staroslovno Cozovo palačo. Tam me je predstavil takratnemu pisarnišnemu vodji deželnega sodišča, sedaj že pokojnemu Blechschmiedu. Ta me je pomeril od vrha do tal, zapilil svoj pogled vame in me vprašal, če znam

vzdihniti, a se ni upala reči ničesar v mojo obrambo. Ni se zmenil za mater; šel je v krmo popivat. Mati me je prosila in tolažila, naj vse potrpi, češ da bo tudi tega enkrat konec. Tudi jaz sem trpela že pod njegovim očetom in zdaj moram še pod sinom. Pobiljal me je kakor živino, mi je tožila tašča z bolečim glasom. Druga dva sva tolažili; materi se je zdravje vidno slabšalo. Čez dobrega pol leta je reva doptela. Po materini smrti se je Rutar še bolj vdal pijaci. Nesetokrat sem preklinjala pijaco. Saj toliko gorja je že napravil med ljudmi, a sodim, da meni nadvse. Nekega dne je mož vinen sitnaril po vasi in izžival mlade pametne fante. Poznali so ga vsi in dobro vedeli, kako ravna z menoj; zato je sedanjim krmar zašepetal svojim prijateljem: »Pa bodimo nocoj mi sodniki, saj divja kakor stekel pes!« In res so ga v tem ni pretepli, da je krvavec in bom babo zadavil! Na mojo srečo je to čul Jernej in šel za njim. Ko je mož prišel domov ves zamazan od krvi in blata, je stopil k moji postelji, kjer sem ležala. Trenutek je obstal in me divje gledal. »Fogini, počestnica!« je zaklical in me z vso silo prijel za vrat. Resnično bi me bil zadavil, da nisem dobila pomoči v osebi Jerneja. Nisem imela moči, da bi klicala na pomoč, stemnilo se mi je pred očmi.

Jernej je vse to opazoval skozi zaprto okno. Imel je poleno v rokah in je udaril z njim po oknu. Vse je zdrobil, steklo in okvir ter skočil skozi okno v sobo. Prijel je moža za vrat in ga dobro stisnil; ko sem se zavedla, je ležal mož na tleh v nezavesti. Jernej je stal poleg mene in me molil z vodo. Dejal mi je: »Magda, ali do-

voliš, da ubijem tega psa, rešil te bom trpljenja!« — »Ne!« sem ga zavrnila. Prosim te, da ne puščaš samo. Zadeje besede je mož že spet slišal. Planil je, skočil k mizi in prijel za nož. »Jernej, beži!« sem kričala. Jernej pa je skočil na tla in mu izril nož rekoč: »Kdaj pa si že videla, da bi bil pijanec kos treznemu človeku? Saj ga pijate še sama ubija.«

Vrgel je nož skozi okno in udaril moža po glavi s pripomočjo. To imej za spomn, kdaj si dvgnil nož nad menoj! Še enkrat ga je udaril, a malce preveč. Rutar je postal smrtno blede; prosila sem zanj, naj ga Jernej postavi, zasmilil se mi je, saj mi je konec koncev bil mož. Ko pa je prišel malo k sebi, je spet pričel kričati nad menoj in Jernejem. Posoval me je z Jernejevo vlačugo. Jerneju pa je očeta, da dela zdražbo med zakonoma in da se tajno sestajava.

Tedaj je Jernej stopil trdo k njemu in me dejal: »Preprosten sem in mi čast ne dopušča, da bi se dotaknil žene, do katere nimam pravice, toda pravico pa imam, da je branim pred nasilstvom!«

Može mu je mož pokazal vrata. »Grem,« je dejal Jernej, »toda le pod tvoje okno!« Šel je in mož je, hvala Bogu, miroval. Morda se je bal Jernejeve pesti. Od tistega dne me je stalno peval z Jernejevo vlačugo. Vedno sem molčala.

Jernej je obtožil, da ga je napadel v lastni hiši in mu zdrobil okno. Tudi poskobe, ki so mu jih prizadejali fantje, je natrpal Jerneju. Sodnik je tega obsodil na mesec dni zapora. Jaz pač nisem smela pričati proti možu, ker bi si s tem polojaz še poslabšala.

Ko se je vrnil Jernej iz zapora, je prišel kar opoldne naravnost v hišo in dejal možu: »Gasper, kar ti bom zdaj povedal, si dobro zapomni: Še enkrat se dotakni tvoje

pinama tvorita reki Ren in Maas. V južnem katoliškem predelu Nizozemske so vasi strnjene okoli lepih farnih cerkev in bogatih samostanov. Pokrajina je pokrita s cerkvicami in znamenji ter v mnogem spominja na našo zemljo. V severnem protestantskem delu so zidane vasi neodvisne od položaja cerkva. To pa zaradi tega, ker ima vsaka vas vsaj dve, če ne še več cerkva. Vsaka pripada eni izmed velikih protestantskih ločin. Nizozemska protestantska cerkev je najbogatejša na raznih ločinah in tekmuje v tem pogledu z ameriško protestantsko cerkvijo. Protestantov je na Nizozemskem 57 odstotkov vsega prebivalstva, katoličanov pa 37 odstotkov.

To razmerje je stalno, kljub velikemu naraščanju prebivalstva v zadnjih desetletjih. Protestantska cerkev pa je kljub svoji številni premoči in stalni defenzivi pred životvorno akcijo katoliške cerkve. Dočim niso mogli protestanti nikjer ustanoviti svoje občine južno od Rena in Maasa, je katoliška cerkev organizirala v zadnjih 50 letih močne diaspore v severnih protestantskih pokrajinah. Tako je bilo pred drugo svetovno vojno v protestantskih trdnjavah v Amsterdamu 16 in v Haagu kar 12 katoliških samostanov. Posledica te aktivnosti katoliške cerkve je bila živa verska borba, v kateri pa so bili dolejš katoličani zmeraj zmagovalci. Holandski katoličani razpolagajo z močno politično, gospodarsko in socialno organizacijo ter igrajo v javnem življenju vsaj tako vazo, če ne še važnejšo vlogo kakor številčno močnejši protestanti.

kaj nemški. Priznal sem mu, nakar mi je dal debelo knjigo (Opravični red) in mi pokazal, kaj naj mu prepisem. Ko sem to izvršil, je rekel: »Je omenjen gospod: P'sava je dobra in tudi napak ni.« (Prosim, takrat sem mnogo lepe pisal kakor zadnja leta svojega službovanja.) Tako sem bil ob pol 11. omenjena dne že sprejet v službo. S tem se je pričela moja kariera, ki me je v eni uri preselila iz solskih klopi za nizo veleresnega urada sodne hiše.

Dodeljen sem bil okrajnemu kot za mesto delegovanemu sodišču (Städtisches delegiertes Bezirksgericht). Popoldne istega dne sem prvič prestopil prag tega že takrat starega podolja bivšega nemškega viteškega reda v Knjeviški ulici.

Javil sem se pri takratnem pisarniškem predstojniku Stenti. Ta me je najprej povedel k takratnemu sodnemu predstojniku Wengnerju. Bil je to star gospod velike postave. Nosil je ozke hlače, njegova blaza z zlatimi našivji mi je bila dokaz, da je avstroskok glava. Nato me je vedel omenjeni predstojnik okrog vseh uradnikov in me — fantica — predstavil. Kešken je bil občutek ob vstopu med same odrasle, deloma že starejše in stare gospode ter družinskih očetov, ne vem več. Zjutraj se med fantini enake starosti, popoldne pa se med zrelini možmi. Tako razlikal! Zdel sem se kakor deček med očeti. V tem postopju je bilo nekaj manjših in večjih sob in dvoran. Glavna soba je bila velika dvorana, da me je bilo kar nekaj strah. (Svoječasno je morala biti to nekaka viteška dvorana.) Okrog in okrog so bile pisalne mize, pri katerih so sedeli že opisani možje.

Posadili so me k neki mizi, ki se je iz dopoldanske počitnice solske klopi v nekaj urah spremenila v pravo uradniško pisalno mizo. S strahom in spoštovanjem sem sedel na določen prostor, kjer sem pričel z uradovanjem, pa ne pod ključem kot v šoli, ampak za pravo uradniško mizo. Tako se je pričelo delo. Ni me sram priznati, da sem ga večkrat, zlasti sploščka, »fejste« polomil. Zato se mi ne bo pri tem najbrže ničesar smejal, kajti gotovo ga ni bilo, ga ni imel, ga ne bo, ki bi se ga ne tika izrek »Errare humanum est«. Vem pa, da so mi bile besede že omenjenega pok. razrednika »Vince te ipsum« zmeraj ob vsaki najtežji in najbridejši uri. pa tudi ob največjejši življenjski priliki kakor stalno, stvarilo znamenje pred očmi.

Tako se spominjam, da me je prve dni uradovanja takratni višji oficijal Hebevar. ki sem mu bil dodeljen, prav počestno ozmerjal, kar sem na uradno kuverto napisal namesto »Kreisgerichte« Kreutzgericht, kar je seveda velika polomija. (Dolje)

dobro žene s pestjo, pa te bom toliko časa bil, da bo slohomi del tvojega grašnega telesa misan kakor mavrica! Moja ljubljena mati naj mi bo priča! Meni je vseeno, kje sem; sam sem in zapuščen, a pošten! Če pa dvomiš o moji besedi, samo besedico črni in ti bom takoj dokazal, da mislim resno! V desetih minutah boš od bolečin izdihnil grašno dušo!

Niti trenutek nisem podvomila, da Jernej ni bil izvršil svoje grožnje. K sreči je mož molčal. Jernej je molče zapustil hišo. Mož se ga je zbal in me ni več bil. Le Jerneju se imam zahvaliti, ker mi je s svojo odločnostjo ublažil življenje.

Od tistega dne se mož ni dotaknil dela. Samo za to je še poskrbel, da je jeseni nakuhl žganje za vse leto. Živeti nisem mogla, ne umreti. Pet let nisa spregovorila niti besede. Trpela sem, on tudi. Prišel je bolehati, bolezen je napredovala, a on se ni zmenil zanj.

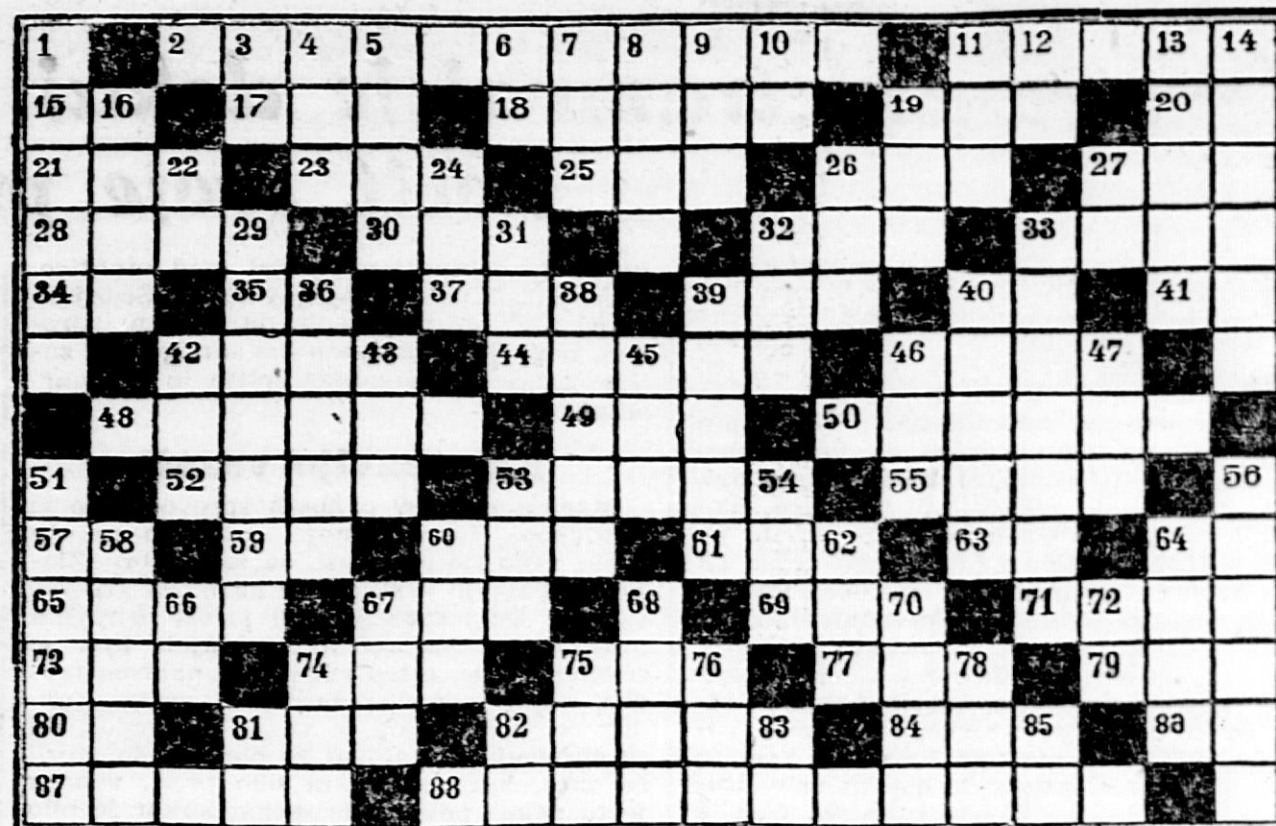
Ker se me ni dotaknil toliko let, sem mislila, da se je unesel. Zasmilil se mi je, ker je bil dober z menoj in sem ga ogovorila. Svetovala sem mu, naj gre takoj k zdravniku, toda on je to odklonil. Prijel me je okoli vratu in poljubil.

Nikdar več te ne bom žalil; spoznal sem te, da si dobra in poštena žena. Veliko krivico sem ti delal, odlej ti bom dober zakonski mož, mi je dejal in me še enkrat objel.

Neizmerno sem se počutila srečno. A hipoma me je obšla zla slutnja: Mož se je prepozno spreobrnil, sem si mislila. Bilo je tako. Zdravje se mu je vidno slabšalo. Go-reče sem molila k Bogu, da bi se mi mož

Schiffmeister - Urejuje: Rudolf Ozm. — Für Narodna tiskarna A. G. e als Druckstelle Za »Narodno tiskarno d. d.« kot tiskarstva: Fran Jeran. — Für den Inzeratenteil verantwortlich - Za inseratni oddelček odgovarja: Ljubomir Volčič.

Križanka štev. 45

Besede pomenijo:

Vodoravno: 2. sadi svoje kulturne rastline na sončne grice, 11. vas v ljubljanski okolici, 15. pesem, 17. redek, nizek gozd, 18. del glave, 19. šahovski izraz, 20. oblika pomožnega glagola, 21. nabrana vrsta, 23. kranjski močnik, 25. španski narodni junak, 26. glasbeni pojem, 27. neposkodoval, ves, 28. mitološki letalec, 30. svojilni zaimek, 32. racioniran živilo, 33. časovna razdobja, termin, 34. tuja kratka za približno, 35. nadeja, hrepenenje, 37. vrsta premikanja, 39. vremenski pojav, 40. egipčanski bog, 41. otroški vzlik bolečine, 42. sestanek, zborovanje, 44. neodločena bitka, 46. okus časa, 48. zgaran, utrujen, 49. obalna reka v južnovzhodni Franciji, 50. velik hišni prostor, 52. iz nekega žita, 53. potreščina za vodni sport, 55. slovenski slikar, 57. izpostavljena celinska konjska, 59. latinski veznik, 60. rastlina, ki ni ka lesenega debila, 61. velik ptic, 63. kazni zaimek, 64. kratka za akademski naziv, 65. svetopisemna oseba, 67. gostija, svatba, 69. velika riba, 71. nujna, potreba, 73. tuja utezna enota, 74. vojaška moštvena enota, 75. škala, kamen, 77. slovenski skladatelj, 79. svojilni zaimek, 80. pesem, 81. krojaška potreščina, 82. obilen, rejen, 84. prijatelj tuje lastnine, 85. nikalna oblika pomožnega glagola, 87. košek, 88. v Ljubljani je pri št. Križu in na Viču.

Navpično: 1. ptica pevka, 3. italijanski spolk, 4. del glave, 5. skupina brazd, 6. grška črka, 7. začetek abecede, 8. reka ob bivši jugoslovansko-albanski meji, 9. predlog, 11. lep, mičen, 12. arabski žrlec, 13. morski pojav, 14. gora v Karavankah, 16. pismo znamenje, 19. zastopnik močnejšega spola, 22. predlog, 24. velika posoda, 26. stanovanjski, poljski in vrtni škodljivci, 27. češka vprašalnica, 29. sodno zaplemeno dejanje, 31. ena izmed razsčnosti, 32. zver, 33. oseba iz opere »Aida«, 36. elan, navdušenje, 38. evropsko glavno mesto, 39. mesto v Istri, 40. grob, neotesan, 42. začetek zdravja, 43. zgodov. ime, 51. geometrijski lik, 53. podredni veznik, 54. ptica pevka, 56. dobavitelj maslobo, 58. čete, 60. del stavbe, 62. zdravilo, kemična prvina, 64. del roke, 65. predlog, 67. priprosta prometna naprava, 68. je vedno nad nami, 70. lahkočistiške disciplin, 72. veznik, 74. izvor, začetek, 75. vrednotni papir, 76. del živalskega telesa, 78. svojilni zaimek, 81. predlog, 82. predlog, 83. francoski spolk, 85. kratka pri podpisu odbornikov.

Rešitev križanke št. 44

Vodoravno: 1. Kotoriba, 8. užugati, 14. od, 16. obod, 17. zanikavati, 19. dve, 20. bebec, 22. Aragonija, 24. ob, 25. idilčen, 28. zadek, 29. soja, 31. Jokobama, 33. emanat, 35. Ida, 37. op, 38. stan, 40. anoda, 42. ko, 43. ar, 45. tri, 46. kanape, 47. avizirali, 51. Ivo, 52. oena, 53. odložen, 54. kosila, 56. vzajemno, 57. baron, 59. jata, 61. ha, 62. Aloma, 64. odeja, 66. up, 67. ako, 69. starina, 71. ami, 72. ari, 73. no, 74. zli, 75. napake, 76. Obir, 77. Ineni, 79. vrata, 81. Ate, 83. Ori, 84. Cita, 85. upor, 86. rotti, 89. at, 90. aceton, 92. beraci, 94. ogoni, 96. Arij, 97. katete, 98. snop. Navpično: 1. Kobilica, 2. obed, 3. Tobija, 4. odlo, 5. iz, 6. Ba, 7. ananas, 8. ukazati, 9. žaga, 10. uvođen, 11. ganem, 12. Utika, 13. tli, 14. ovov, 15. debata, 18. Ir, 21. cikotije, 23. asanacija, 26. Čop, 27. eh, 29. otpepla, 32. Matin, 34. Nanos, 36. dovoz, 39. arja, 41. denaturiran, 43. kokodakati, 48. Idaho, 49. romati, 50. tenor, 55. onemeti, 56. vranica, 57. Banat, 58. ro, 60.

aperitiv, 63. minaret, 65. jl, 68. konica, 69. sil, 70. aparat, 72. Abo, 74. znati, 78. eter, 79. vp, 80. roba, 82. Etom, 85. un, 87. oče, 88. Igo, 91. oj, 93. re, 95. op.

Zlogovnica štev. 45

a — ca — ce — de — da — da — da — de — do — du — dum — dum — gra — graj — hi — ja — ja — jor — ka — kre — la — lav — lep — lo — ma — ma — ma — mu — na — na — na — ne — nec — ni — ni — pi — po — pri — ra — ri — ril — ro — sar — ski — slav — slo — sta — stu — šan — tek — ti — ti — va — va — zar — že.

Iz teh zlogov sestavi 18 besed s pomenom: 1. mesto v Švici, 2. gorovje v Aziji, 3. mesto v Albaniji, 4. prepovedana oblika nabevoj, 5. mesto na španskem, 6. Tavčarjeva zgodovinska novela, 7. pokrajina na Balkanskem polotoku, 8. slovenski potopisec (umri 1943), 9. izvirnik, tudi krajevno ime, 10. nasprotje koncu, 11. vrh v Triglavskem pogorju, 12. oseba v Prešernovem Krstu, 13. evropska narodna skupina, 14. mesto v Siriji, 15. španski slikar, 17. stoletja, 16. država v Severni Ameriki, 17. srbski car, 18. častniški čin.

Tretje in četrte črke, zvrstoma brane, povedo po nase citat iz Vergila: Timeo Danaos et dona ferentes.

Rešitev zlogovnice štev. 44

1) Srednja vas, 2) Oporto, 3) David, 4) revolver, 5) Gutenberg, 6) Albanija, 7) Sirus, 8) Evmenide, 9) Belebub, 10) Luficer, 11) Amerika, 12) termit, 13) Iravadi. Sodrga se blati, sodrga se brati.

Meh za smeh

OTROŠKA

Učitelj: »Katero zobe dobi človek naj nazadnje?«

Mihec: »Zlate, gospod učitelj.«

V KNJIGARNI

Knjigarnar (izredno debel dami): »Ko boste lastnica te knjige, boste snujšali za deset kilogramov.«

Dama: »Dobro, vzela bom tri izvoje...«

KOZA IN RACA

A: »V Kurji vasi imajo kozo z dvema glavama.«

B: »To je pa gotovo raca.«

A: »Oprosti, kozo bom pa vendar ločil od race!«

KOLEGA

Sinko: »Očka, kaj je to kolega?«

Oče: »Kolega je na primer človek, ki opravlja isto delo kakor jaz.«

Sinko: »Torej je striček Boris tvoj kolega?«

Oče: »Zakaj?«

Sinko: »Ker tudi on poljublja našo služkinjo.«

V UREDNIŠTVU

Urednik: »Vaš spis ni slab, toda pisati bi morali preprosteje, da bi vas razumel lahko tudi neveden človek.«

Pisec: »Kaj me vi tudi ne razumete, gospod urednik?«

Naročite se na romane „Dobre knjige“

pozdravil, če se bo v resnici poboljšal, a brez uspeha.

Ko sem mu nekega dne povedala, da sem zanosila, je bil presrečen.

Podvojil je moči in delal od zore do trde teme. Opozor